

Om at være elitespiller i dansk kvindefodbold

*En undersøgelse af stipendieordningens betydning
for engagement og fastholdelse*

**Laila Ottesen
Glen Nielsen
Marianne Brandt-Hansen**

I samarbejde med DBU
Januar 2010

Indhold

Indhold	2
Resume	3
Indledning.....	8
Hvordan er det at være elitespiller i dansk kvindefodbold?.....	9
Spillernes hverdagslivsforhold.....	9
Forhold i klubfodbolden	11
Løn og godtgørelser	11
Klubskifte og motiver derfor.....	12
Spillernes beskrivelser af årsager til fastholdelse og frafald i elitefodbold	15
Glæde og sammenhold.....	16
Hvad forestiller spillerne sig, der vil kunne få dem til at stoppe?.....	19
Køn og fodbold	22
Støtte fra klub og trænersteam	26
Stipendieordningens betydning	30
Forbedringer til stipendieordningen i fremtiden	33
Betydningen af at spille på landsholdet	36
Forventninger til landsholdstræneren.....	37
Spillernes syn på fremtidens fokuspunkter.....	42
En fremtid indenfor fodbold efter afslutning af den aktive fodboldkarriere?.....	45
Sammenfatning	48
Konklusion	52

Resume

I denne rapport undersøges det, hvilke faktorer der har betydning for fastholdelse og engagement blandt spillerne i dansk kvindefodbold på eliteniveau. Herunder undersøges den betydning hverdagslivsbetingelser (uddannelse, familie, arbejde), og betingelser i fodbolden (træningsforhold, landsholdsdeltagelse, kønsaspekter m.m.) har for elitespillernes mulighed for og lyst til at træne, udvikle sig og præstere fodboldmæssigt. Dette sker med et særligt fokus på at belyse betydningen af DBU's fodboldstipendieordning.

Helt overordnet beskriver de fire nedenstående citater meget rammende de aspekter, som denne spørgeskemaundersøgelse peger på som afgørende. Nemlig at de kvindelige elitespillere oplever en del tidsmæssige og økonomiske barrierer for at kunne spille på deres højeste niveau, men at de er fortsat på trods heraf, fordi fodbolden giver dem en stor glæde i form af ønskelige udfordringer, fællesskab og identitet.

"Jeg syntes vi mangler power i kvindefodbolden. For at vi kvinder skal blive gode skal vi træne mere, have mere fokus omkring os. Det behøves ikke være tung fysisk hård træning, vi mangler, måske bare lige den times boldleg mere, eller at man havde mange ting klaret, så man ikke skulle spekulere på, hvordan ens hverdag skulle hænge sammen både med tid, økonomi, arbejde/skole osv. Vi Kvinder har mange flere ting, som vi skal sørge for tage stilling til end mændene, ting som de bare tager for givet. Tit vælger mange kvinder fodbolden fra eller nedprioriterer den. Det skyldes oftest at nu skal du have uddannelsen eller det job eller andet. Der er mange ting som skal gå op i en højere enhed som fodboldkvinde."

"Økonomisk støtte og bedre faciliteter samt træningstider ville gøre meget. For det er svært at få et fuldtidsarbejde, elitesport og dertil familie og hverdag til at hænge sammen"

"Det giver mig en enorm tilfredsstillelse når tingene man har arbejdet med lykkes. Det er spændende og udfordrende at spille på det højeste niveau i DK og jeg føler at jeg gerne vil opnå mere endnu. Glæden ved at have en betydningsfuld rolle på et hold på dette niveau og være en del af holdet socialt og sportsligt "

"Fodbold er mig, det gør mig glad, det gør mig lykkelig, det fuldender mig som menneske"

102 ud af 182 inviterede 3F liga- og landsholdspillere har besvaret spørgeskemaet. Af disse spillere er langt de fleste (73 %) amatørspillere, mens 27 % er kontraktspillere, hvoraf dog kun 2 % er fuldtidsbeskæftigede kontraktspillere. Udover at spille fodbold på højeste niveau er ca. en tredjedel af spillerne i gang med gymnasium, HF og lignende studiekvalificerende uddannelse, en tredjedel er i gang med en videregående uddannelse og en tredjedel har erhvervsarbejde (meget få er i lære). Spillerne, som har svaret, er i alderen fra 16 til 32 år med en gennemsnitsalder på 21,7 år.

Det er udbredt, at spillerne modtager en eller anden form og omfang af materielle goder for deres fodbold. Mest udbredt er dog godtgørelse af udgifter til udstyr som støvler og kamp- og træningstøj som lidt over halvdelen modtager samt godtgørelse af transportudgifter, som også næsten halvdelen modtager. Kun en tredjedel modtager egentligt grundløn og ca. 15 % modtager bonus. Der ses en tydelig tendens til at andelen, som modtager løn og bonusbetaling for deres fodbold, stiger med alderen (de ældre spillere er oftere på kontrakt).

Ser vi på bevæggrunde og motiver for at skifte klub, viser det sig, at det ofte er sportslige forhold, som ønsket om at spille på et højere niveau samt bedre træningsforhold herunder også ønsker om bedre trænere, som får spillerne til at skifte klub – altså ofte et ønske om personligt sportsligt avancement. Glæden og oplevelsen af sportslig præstation både individuelt og holdmæssigt herunder muligheden for at blive udfordret og forbedre sig har stor betydning for langt de fleste spilleres motivation. Men fællesskab og sammenhold er også af stor betydning for mange. Penge og andre materielle goder har mindre betydning, idet den kun har en lille betydning for over halvdelen.

Det er ofte manglende tid og herunder mere specifikt behovet eller ønsket om at prioritere tid til uddannelse, arbejde og børn, spillerne anser som grunde til en dag at stoppe deres karriere. Dog er det lige så ofte lysten til uddannelse og arbejdskarriere som økonomiske nødvendigheder, der synes at drive denne prioritering. Men økonomiske ressourcer synes dog at have betydning for fastholdelsen, idet det viser sig, at spillere som spiller på amatørniveau langt oftere end kontraktspillere forudser, at de må stoppe fordi de får brug for at tjene penge samt på grund af

manglende økonomisk indtægt. Ligeledes forestiller mange flere af spillerne sig, at bedre økonomiske forhold vil blive en drivkraft bag et evt. klubsifte i fremtiden.

Det viser sig, at hvor klubfodboldens og landsholdets træner teams ofte opleves at støtte spillerne i deres fodboldkarriere, opleves de langt sjældnere, som en støtte i forhold til spillernes øvrige liv. Fra landsholdstræneren ønsker landsholdsspillerne en høj grad af ekspertise og input, som kan udvikle såvel hold som den enkelte spiller på både det fodboldtaktiske og tekniske plan. Men der forventes og ønskes også menneskeforståelse og sans for holdpleje, der kan give støtte på et mere socialt og personligt plan. Kort sagt skinner det igennem, at kvindernes forventninger er høje til både landsholdstræneren og landsholdstrænerteamet og at disse forventninger relaterer sig til deres fodboldkarriere som en helhed. Flere landsholdsspillere mener, at særligt kommunikationen til den enkelte spiller kan forbedres, i form af bedre kommunikation og information om deres præstation og feedback på, hvor de kan forbedre sig herunder ikke mindst information om, hvorfor de bliver udtaget eller ikke udtaget.

For stipendieordningens vedkommende peger modtagernes besvarelser såvel som deres mere uddybende beskrivelser på, at stipendieordningen har og har haft den betydning, at den frigør tid fra lønarbejde, som kan bruges til træning og uddannelse og dette har stor betydning for både nuværende som tidligere modtageres fastholdelse, engagement og niveau i elitefodbolden, herunder også på landsholdsniveau. For de fleste modtagere synes stipendiet således at være et for karrieren afgørende økonomisk bidrag, idet de uden stipendiet ville blive nødt til at træne mindre grundet lønarbejde og idet enkelte udtrykker, at de uden ville overveje helt at stoppe på topplan. Stipendieordningen er derfor ikke blot med til at fastholde spillerne på landsholdsplan, men må også betragtes som karriereforlængende.

Alle elitespillerne i 3F-ligaen har en mandlig cheftræner, mens 86 % også har en mandlig assistenttræner. Derimod er kønsfordelingen ligelig fordelt blandt service, pleje og støtte funktioner som holdledere, fysioterapeuter og massører. For flertallet af spillerne er cheftrænerens køn underordnet, idet de finder at trænerkvalifikationer er det vigtigste. En

tredjedel af spillerne foretrækker ligefrem en mand som chefræner, ofte fordi de ikke mener, der endnu findes kvalificerede kvinder.

Spørger vi om det har betydning for spillerne, at de bevæger sig i en (kvantitativt set) mandsdomineret verden, svarer 10 %, at det har positiv betydning, 37 % at det ikke har betydning og halvdelen at det både har positiv og negativ betydning, mens det har en entydig negativ betydning for 5 % af spillerne. Den negative betydning viser sig i spillernes udtalelser ikke at dreje som kønnet på trænere men mere den lave prioritering og anerkendelse af kvindefodbold, som de oplever giver dem ringe økonomiske og facilitetsmæssige ressourcer og dermed er en barriere for at træne optimalt.

Cirka to tredjedele af spillerne har gjort sig overvejelser omkring at forsætte indenfor fodboldbranchen efter endt karriere. Mest populær for spillerne er rollen som chef- eller assistenttræner, mens rollen som holdleder ikke tiltrækker mange af de aktive spillere. Der tegner sig således en modsætning mellem at mange af disse kvinder ønsker sig rollen som træner selvom der er få kvindelige trænere i fodbold mens få af dem kan se sig selv som holdledere selvom denne rolle i kvindefodbolden ofte bestrides af kvinder. Spørger vi hvad der skal til for at spillerne ønsker at engagere sig får vi svar, som meget ligner motiverne og ønskerne bag engagementet blandt andre trænere og ledere. Nemlig ønsker om anerkendelse, udfordring og fællesskab samt for enkelte et ønske om at gøre noget for egne børn eller god betaling. Men derudover udtrykkes et særligt ønske om øget accept af kvindefodbolden og kvindelige trænere som afgørende for deres senere engagement.

I elitespillernes eget subjektive syn på fremtidens fokuspunkter i arbejdet for en bedre elite i dansk kvindefodbold udpeger mange af spillerne bagvedliggende meget overordnede makrostrukturelle vilkår så som publicity, TV dækning, sponsorindtægter og anerkendelse som vigtige områder at forbedre. Dette giver på sin vis god mening, da sådanne strukturelle vilkår på samfundsplan påvirker de nære hverdagsvilkår i fodbolden i form af mængden af ressourcer til rådighed for investering i de faciliteter og ressourcer, som er direkte afgørende for den enkelte spillers fodboldliv (såsom træningsfaciliteter, lønindtægt osv.). På det teoretiske plan kan man dog med

udgangspunkt i det sociologiske faktum, at samfundsvilkår påvirker menneskers handlinger samtidig med at menneskers handlinger også påvirker samfundsvilkår, forestille sig to scenarier for fremtidens kvindeelitefodbold:

- 1) muligheden for en ond cirkel, hvor for få ressourcer fører til ringe udvikling og dermed endnu mindre interesse fra offentligheden og dermed endnu færre ressourcer.
- 2) muligheden for at vende en sådan negativ spiral med investeringer i kvalitetsudvikling som på sigt kan skabe samfundsmæssig interesse og dermed vedvarende og mere bæredygtig ressourcefordeling i form af TV dækning, anerkendelse, sponsor indtægter osv.

Ud fra spillernes beskrivelser af deres prioriteringer af fodbolden i forhold til deres øvrige hverdagsliv samt fremtidsplaner kan de fleste af 3F ligaens spillere betegnes som elitemotionister. Hvis kvindefodbolden skal løftes op på et højere eliteniveau, har både spillerne, klubberne og organisationen et benarbejde at udføre de kommende år for at bringe dansk kvindefodbold på niveau med ambitionerne og ikke mindst de omkringliggende landes klub- og landsholdsniveau. Her er der bestemt brug for mere viden om, hvordan dette gøres. Konkluderende på denne undersøgelse må det fastslås, at kvindefodbolden i Danmark i disse år har en betydelig udfordring i at øge fokus på, hvordan elitespillerne bedre kan hjælpes i deres arbejde med at kombinere deres fodboldkarriere med et krævende hverdagsliv af uddannelse, arbejde og familie. Her viser det sig, at stipendieordningen er et godt bidrag, men generelt bedre økonomiske ressourcer synes afgørende for at skabe optimale vilkår for talentmassens udvikling og dermed dansk kvindefodbolds internationale præstationer.

Indledning

Institut for Idræt på KU har sammen med DBU foretaget denne undersøgelse, som går ud på at undersøge, hvilke faktorer der har betydning for fastholdelse og engagement i dansk kvinde elitefodbold. Konkret undersøges den betydning stipendieordningen, hverdagslivsbetingelser (studie, familie, arbejde), træningsforhold, landsholdsdeltagelse, kønsaspekter m.m. har for de kvindelige elitespilleres mulighed for og lyst til at træne, udvikle sig og præstere fodboldmæssigt. Undersøgelsens deltagere er primært kvindelige elite fodboldspillere, dvs., spillere som spiller i 3F ligaen eller i udlandet – inklusiv A-landsholdsspillere. Ved enkelte spørgsmål omhandlende stipendieordningens betydning er dog også spurgt spillere, som tidligere har modtaget et fodboldstipendium.

Spillerne har svaret på såvel lukkede spørgsmål (krydset af i fastlagte svarkategorier) og udfyldt åbne beskrivelser af deres oplevelser og holdninger. Denne rapport indeholder og bygger derfor sine analyser og konklusioner på både procentvise fordelinger af forskellige forhold, oplevelser og holdninger samt spillernes mere uddybende kvalitative kommentarer og fortællinger.

Yderligere information om hvilke konkrete spørgsmål spillerne er blevet stillet (grundlaget for deres svar), samt den statistisk behandling kan indhentes ved at kontakte Institut for Idræt, KU (gnielsen@ifi.ku.dk).

182 spillere fra Danmarks bedste række samt spillere der spiller i udlandet er blevet anmodet om at deltage i undersøgelsen. Af disse har 102 (56 %) udfyldt spørgeskemaet, hvilket er en lidt lav men dog for denne type undersøgelse en tilfredsstillende svarprocent.

Hvordan er det at være elitespiller i dansk kvindefodbold?

Spillernes hverdagslivsforhold

For at forstå spillernes oplevelser og præferencer angående deres fodboldkarriere, herunder betydningen af at modtage et fodboldstipendium, er det afgørende først at skabe sig indsigt i de hverdagslivsbetingelser, som gør sig gældende for spillerne – det liv de lever.

Blandt spillerne, der har svaret, er 73 % amatørspillere mens 27 % er kontraktspillere. Kun 2 % er fuldtidsbeskæftigede kontraktspillere, 5 % er kontraktspillere som deltidsbeskæftigede og 20 % er kontraktspiller under vilkår for bibeskæftigede (må højst arbejde med fodbolden 79 timer om måneden)¹. De fleste af spillerne (97 %) er spillere i 3F ligaen, mens 3 % spiller i udlandet. 12 % af respondenterne modtager stipendium og 17 % er med i A-landsholdstruppen. For landsholdsspillerne gælder det, at 71 % er kontraktspillere og 29 % er amatører.

Udover at spille fodbold på højeste niveau er ca. en tredjedel af spillerne i gang med gymnasium, HF og lignende studiekvalificerende uddannelse, en tredjedel er i gang med en videregående uddannelse og en tredjedel har erhvervsarbejde (meget få er i lære). Svarende hertil modtager halvdelen SU, 15 % modtager lommepenge fra forældre og 30 % modtager løn fra kontrakt fodbold. 41 % bor hjemme, mens de øvrige 60 % enten bor alene, med kæreste eller venner.

Spillerne, som har svaret, er i alderen 16 til 32 år med en gennemsnitsalder på 21,7 år. På flere væsentlige områder dækker aldersspringet 16 til 32 år over ret forskellige livsfaser i såvel hverdags- som fodboldlivet. Grundet de sammenhænge mellem alder og levevilkår og fodboldkarriere, som viser sig i data, har vi konstrueret og opdelt spillerne i tre alderskategorier, som afspejler forskellige livsfaser:

- ❖ En ungdoms-/teenage aldersgruppe (16-19 år, 35 % af respondenterne), hvor mange er i gang med en ungdomsuddannelse og er i deres første år som seniorspiller.
- ❖ Aldersgruppen af spillere først i tyverne (20-25 år, 49,5 % af respondenterne), hvor mange er i gang med en videregående uddannelse og har lidt erfaring som seniorspiller.

¹ Se eventuelt DBU's standardkontrakter for uddybning af de forskellige arbejdsvilkår forbundet med disse kontrakttyper.

- ❖ Og endelige den ældste aldersgruppe (26 til 32 år, 15,5 % af respondenterne), hvor mange er ved at etablere familie såvel som arbejdskarriere og hvor man som spiller er blandt den erfarne men også ældste aldersgruppe blandt eliten.

Diagrammerne 1a, 1b, 1c, 1d i bilag 1 beskriver, hvorledes aldersgrupperne 16-19 år, 20-25 år og 26-32 år generelt set lever under forskellige vilkår, i både deres liv udenfor og indenfor fodbolden. Hvor den yngste aldersgruppe af spillere (16-19 år) oftest bor hjemme, bor spillere over 20 år oftest ude, enten som single eller i parforhold. Hvor den yngste aldersgruppe ofte er under studieforbereende uddannelse, er den mellemste aldersgruppe (20-25 år) oftest i gang med erhvervsuddannelse, mens den ældste aldersgruppe (26-32 år) oftest har erhvervsarbejde. I aldersgruppen over 26 år har 65 % færdiggjort en erhvervsqualificerende uddannelse og ikke overraskende, er uddannelsesniveaut højere blandt denne aldersgruppe, hvor flere har videregående erhvervsqualificerende uddannelser end de yngre spillere.

Disse aldersforskelle i uddannelse og beskæftigelse afspejler sig i indtægtskilder ved siden af indtægterne fra fodbold. Hvor indtægter fra SU er mest udbredt blandt spillere under 25 år, er lønindtægt (udover fodbold) mest udbredt blandt spillere over 26 år. Angående spillernes fodboldkarriere modtager ca. en tredjedel løn fra kontraktfodbold med en tendens til at jo ældre jo større er andelen, der spiller på kontrakt, mens aldersgruppen 20-25 år har den største andel af landsholdsspillere. Indgåelse af kontrakt synes altså mere afhængig af alder end af niveau. Dog viser det sig, at 71 % af landsholdsspillerne (en indikator for niveau) har kontrakt hvilket er mere end tre gange så ofte som spillere udenfor landsholdet, hvor kun 19 % spiller på kontrakt.

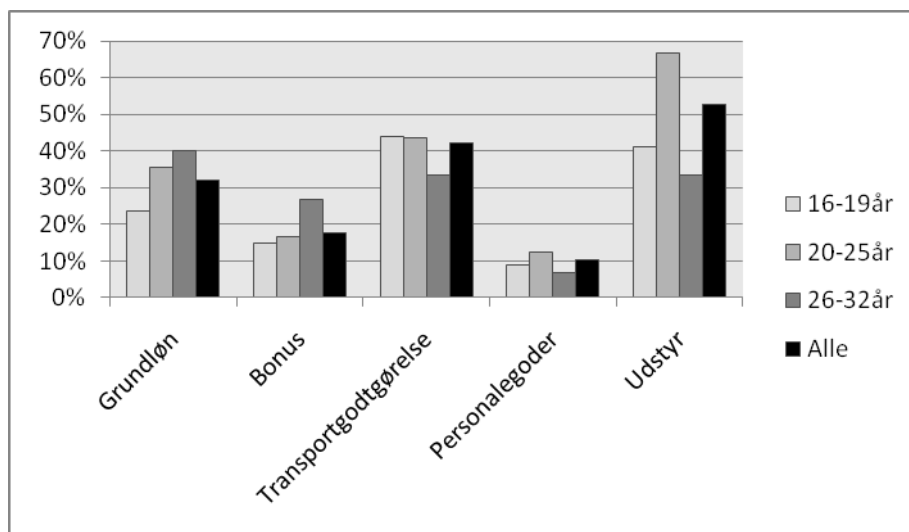
Da det er sandsynligt, at ovennævnte forskelle i livsvilkår vil betyde, at mange andre forhold også vil være forskellige og have forskellig betydning for disse tre aldersgrupper underopdeles mange af rapportens analyser i disse tre aldersgrupper, men der vil også, hvor det er relevant, skelnes mellem spillere på kontrakt og amatørspillere (angående deres indkomst fra fodbold). Andre gange er det ikke relevant eller muligt (grundet for få respondenter) at lave sådanne opdelinger og der vil kun beskrives fordelinger for spillerne samlet set.

Forhold i klubfodbolden

Løn og godtgørelser

Som illustreret i nedenstående diagram er det udbredt, at spillere på dette niveau (3F ligaen eller udlandet) modtager en eller anden form for materielle goder for deres fodbold. Dog modtager kun en tredjedel egentlig løn mens godtgørelser af udgifter er mere udbredt, i det godt halvdelen får betalt/modtager udstyr som støvler og træningstøj, og næsten halvdelen modtager transportgodtgørelse. Der ses en tydelig tendens til at andelen, som modtager løn og bonus betaling for deres fodbold, stiger med alderen.

Andelen som modtager løn og godtgørelser

Personalegoder dækker over fri bil, fri telefon, fri bolig.

Som nævnt spiller en stor procentdel af spillerne på amatørbasis. Dette kan skyldes et manglende økonomisk grundlag for at drive semi-/professionelle kvindehold i Danmark. En amatørspiller kan ifølge DBU's "Amatørbestemmelser for fodbold" (§ 3) uden tab af sin status som amatør modtage op til Kr. 36.000 om året (skattepligtig) samt modtage befordringsgodtgørelse (skattefri).

Modtagelse af og godtgørelser for udstyr, herunder kamp- og træningstøj, er det gode flest spillere modtager, hvilket sandsynligvis kan forklares ved at kamp- og træningstøj ofte er sponsoreret og ved at der er skattemæssige lempelser i lovgivningen omkring udstyr, klubberne kan drage fordel af. Derved er der visse økonomiske fordele for klubberne ved at have

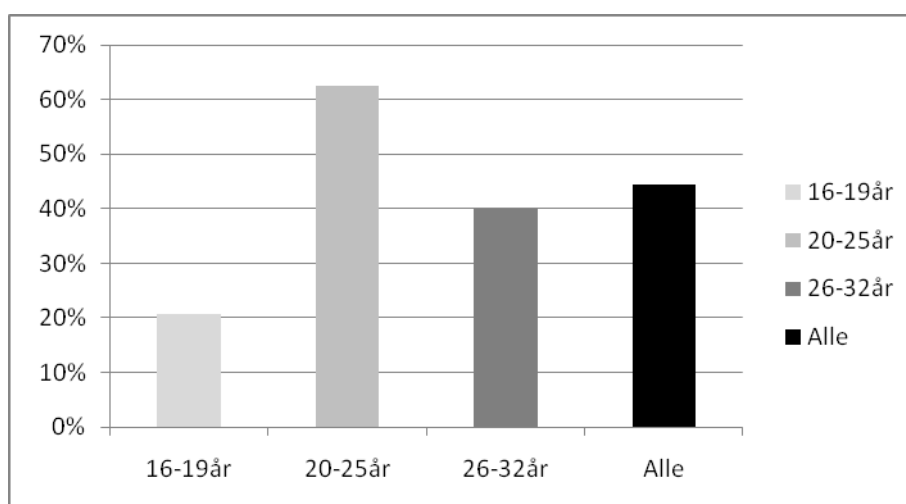
amatørspillere og udnytte skattefordele i at give materielle goder frem for at ansætte kontraktspillere og betale del- eller fuldtidsløn.

Klubskifte og motiver derfor

Det er muligt at ovenstående økonomiske og materielle forhold influerer på spillernes engagement i form af, hvor længe de kan blive i elitefodbolden og hvor meget de har overskud til at træne. Men også andre forhold må tænkes at være afgørende for at kunne fastholde og muliggøre øget engagement og indsats blandt kvindelige spillere i elitefodbold. Her er bl.a. spillernes begrundelser for at skifte klub en god indikator for, hvilke forhold der tiltrækker, motiverer og fastholder spillere.

Lidt under halvdelen af spillerne har skiftet klub i deres karriere som elitespiller. Ikke overraskende har ganske få af spillerne i aldersgruppen 16-19 år endnu skiftet klub, da disse spillere er i deres allerførste år på senior plan. Interessant er det dog, at signifikant flere ($p < 0,05$) blandt de 20-25 årige har skiftet klub end spillerne over 26 år på trods af, at denne yngre aldersgruppe har haft en kortere karriere.

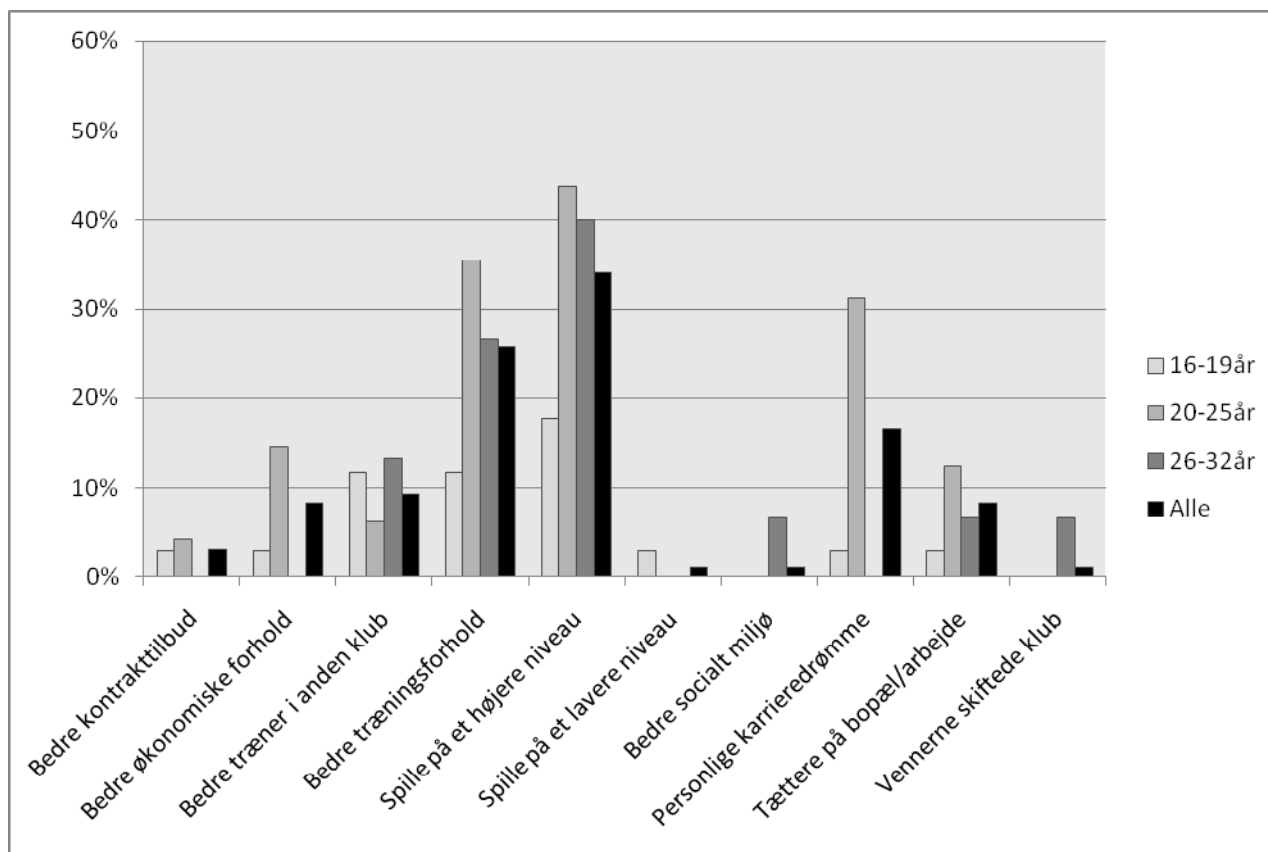
Andelen som har skiftet klub i deres elitekarriere

Ser vi på bevæggrunde og motiver for at skifte klub viser det sig (jf. nedenstående diagram), at det ofte er sportslige forhold, som ønsket om at spille på et højere niveau samt bedre træningsforhold

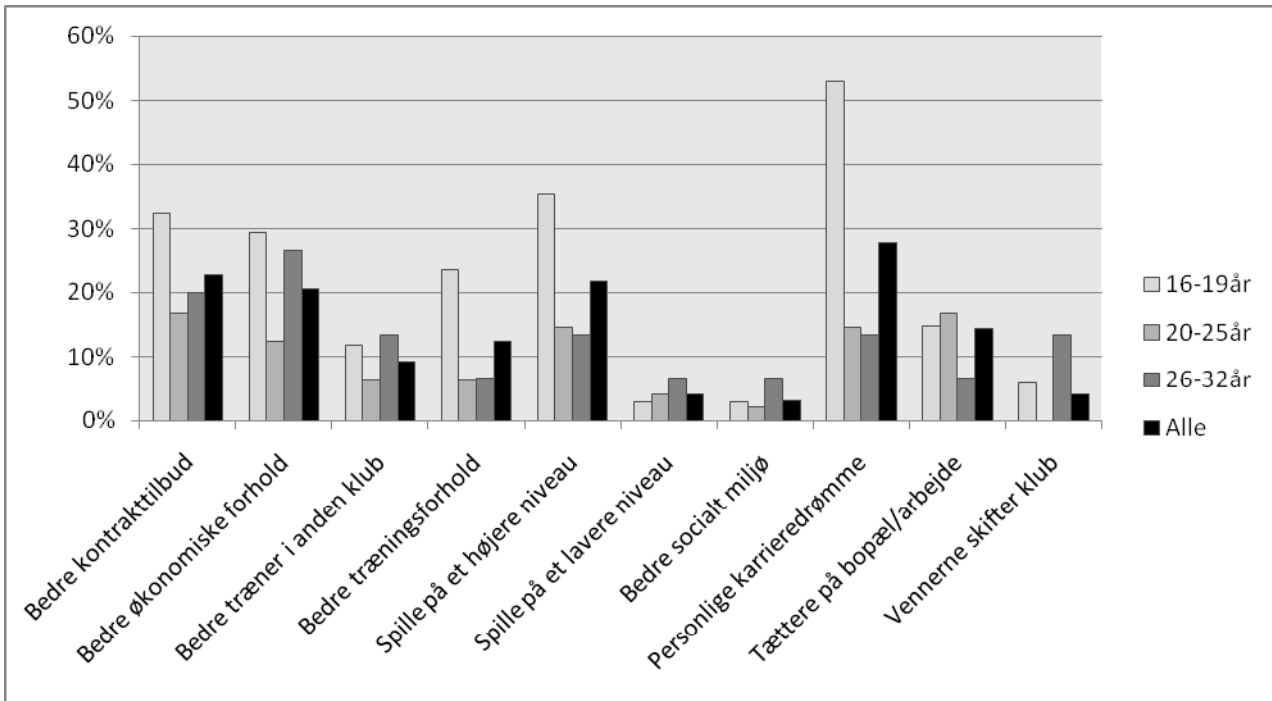
(herunder også ønsker om en bedre træner), som får spillerne til at skifte klub – altså ofte et ønske om personligt sportsligt avancement. Det ses, at disse bevæggrunde langt overskygger økonomiske forhold og at sociale forhold sjældent er årsagen til klubskefte.

Årsager bag at have skiftet klub

Ser vi på hvad der kunne få spillerne til i fremtiden at skifte klub tegner sig dog et lidt anderledes billede, idet flere forestiller sig, at bedre økonomiske forhold vil blive en drivkraft for klubskefte i fremtiden. Dette kan ses som et udtryk for, at mange allerede har skiftet klub for at opnå højere og ofte tilfredsstillende sportsligt niveau (hvad der er vigtigst er der handlet på), mens mange endnu ikke er tilfredse med eller i hvert fald kunne fristes af bedre økonomiske gevinster.

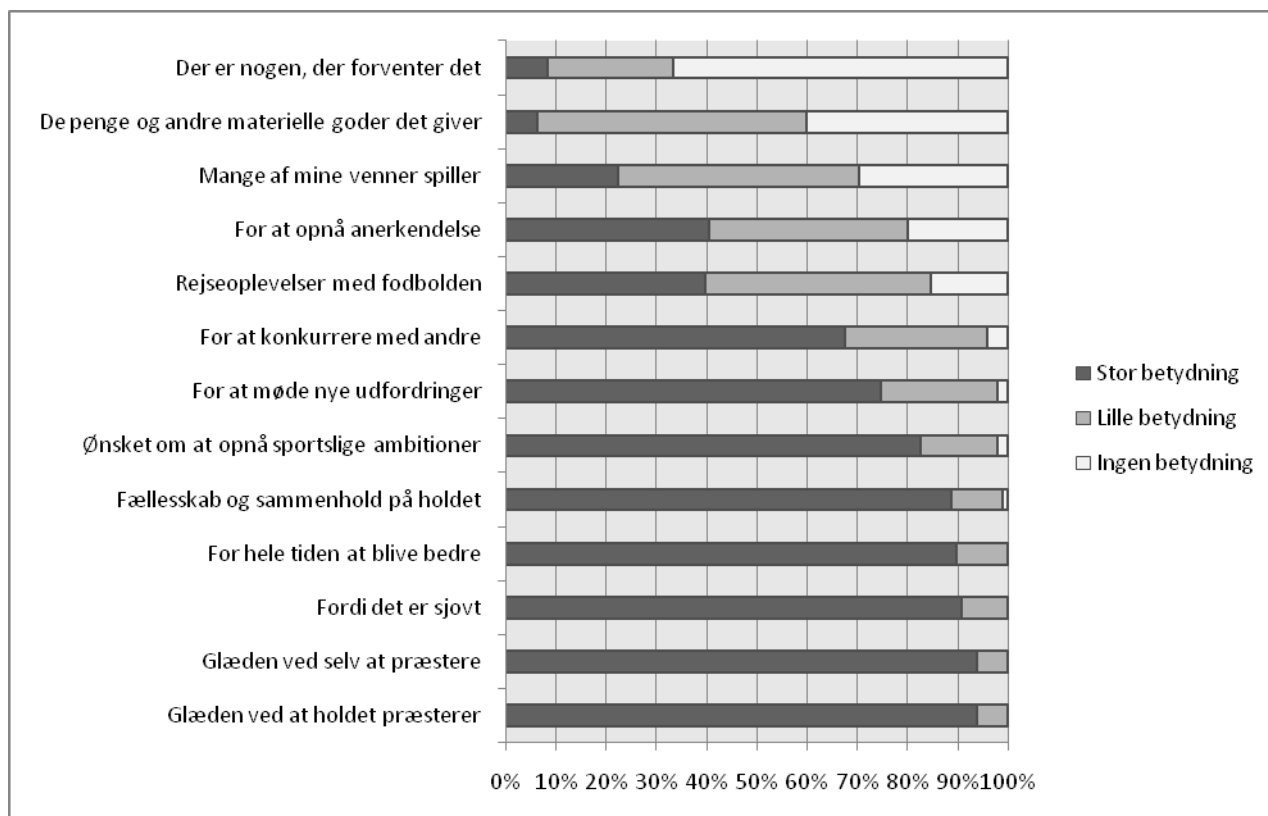
Grundlag for eventuelt fremtidigt klubsifte

Spillernes beskrivelser af årsager til fastholdelse og frafald i elitefodbold

Vi har bedt spillerne angive den grad af betydning forskellige forhold har for deres motivation for at spille på eliteniveau. Som illustreret i nedenstående diagram har glæden og oplevelsen af sportslig præstation både individuelt og holdmæssigt (herunder muligheden for at blive udfordret og forbedre sig) stor betydning for langt de fleste spilleres motivation. Men fællesskab og sammenhold, som er en udbredt motivationsfaktor i breddefodbolden, er også af stor betydning for langt de fleste kvinders motivation på dette eliteniveau. Penge og andre materielle goder er af stor betydning for få, men har dog en lille betydning for over halvdelen.

Forskellige forholds betydning for spillernes motivation

I ønsket om at fastholde spillerne peger ovenstående tal på, at det er vigtigt at sikre gode rammer og muligheder for spillernes sportslige præstation og udvikling. Men det er samtidigt værd at bide mærke i, at sammenhold og kammeratskab på holdet også er en vigtig motivationsfaktor for 90 %

af spillerne. Og endelig at økonomi har lille men dog nogen betydning. Om denne lille betydning kan blive en afgørende detalje, når de andre forhold er mødt, er svært at svare på.

Betydningen og vigtigheden af de nævnte forhold er nogenlunde ligeligt fordelt inden for de tre aldersgrupper og blandt amatører og kontraktspillere. Dog med den vigtige undtagelse, at det for den yngste aldersgruppe (16-19 år) oftere har stor betydning at få rejseoplevelser, at konkurrere med andre hvorimod den ældste aldersgruppe (26-32 år) sjældnere synes, at det har stor betydning at møde nye udfordringer (og at det ikke så ofte har stor betydning for dem om holdet præsterer).

Sammenlignet med spillere på amatørniveau, er det for spillere på kontrakt oftere af stor betydning at få penge og materielle goder samt rejseoplevelser. Dette er ikke uventet, da de oftere modtager sådanne goder, hvormed det også er muligt, at disse goder kan opleves som af betydning. For spillere på kontrakt er fodbolden både deres fritidsinteresse og bierhverv² og det de tjener derved, kan derfor have større betydning. Men også betydningen af den sportslige præstation, som udtrykt ved oplevelsen af at opnå sportslige ambitioner, hele tiden at blive bedre samt at konkurrere med andre er af lidt større betydning for de spillere, som spiller på kontrakt.

Glæde og sammenhold

I spillernes uddybende beskrivelser af, hvorfor de spiller fodbold (bilag 2) finder vi historier, som bekræfter ovenstående tal og på mere kvalitativ vis kan forklare, hvorfor de er motiverede til at bruge mange timer på at træne og spille, på trods af at fodbold på dette niveau for kvinder betyder, at de i en periode må nedprioritere lønindkomst, uddannelse, familie m.m. og leve et travlt hverdagsliv.

Det bekræftes og uddybes, at engagementet skyldes både glæden ved sportslige præstationer og udvikling samt sociale fællesskaber og tilhørsforhold. At fodbold giver dem ønskelig udfordring, anerkendelse, tilhørsforhold, og dermed glæde.

² For få (2 %) er det endda deres hovederhverv.

"Det giver ambitioner i livet, mål i livet, socialt holdepunkt, succes(udfordringer),"

"Det er efterhånden blevet en stor del af min identitet og jeg er i tvivl om hvordan jeg skulle definere mig selv og hvordan andre ville definere mig hvis jeg ikke havde fodbold"

"Det er en passion for mig. Hele min identitet er bygget op om fodbolden Det er mit sted, og der hvor jeg får hverdagens frustrationer ud"

"Det er et skulderklap, at vide, at man er god nok til at være med blandt danmarks bedste kvindelige fodboldspillere"

"Det er fedt at blive bedre og lykkedes med det man gør.. Man spiller vel for at vinde "

"Det giver mig en enorm tilfredsstillelse når tingene man har arbejdet med lykkes. Det er spændende og udfordrende at spille på det højeste niveau i DK og føler gerne jeg vil opnå mere endnu. Glæden ved at have en betydningsfuld rolle på et hold på dette niveau og være en del af holdet socialt og sportsligt. Jeg har spillet så længe jeg kan huske og kender ikke livet uden fodbold og frygter måske også lidt et tomrum og manglen på det sociale og konkurrence-livet!"

"Min store drøm da jeg var 12 var, at spille 3F. Allerede dengang blev jeg "skolet" af DBU på U-14, fik snuset til alle de oplevelser der følger med landshold. Jeg fortsætter først og fremmest fordi det giver mig en glæde at spille fodbold. På eliteniveau bliver der stillet mange krav jeg godt kan lide at indfri. Det giver stor anerkendelse"

"Mine veninder er på mit hold og det er dem der får mig til at spille plus glæden ved at spille"

Og vi ser, at det at engagere sig i fodbold på dette niveau ikke altid kun opleves som en barriere i forhold til andre gøremål og ambitioner men også ses som givende i forhold til det øvrige liv.

"Jeg får hele tiden noget nyt med hjem, jeg bliver bedre af at spille mod landsholdsspillere .. Jeg kan lide at spille fodbold, og har gjort det det meste af mit liv - Jeg elsker det. Jeg er god til det, og det er en af grundene til at jeg ikke stopper - jeg kan ikke smide det hele væk .. og jeg kan godt lide trænerne og spillerne omkring mig! plus at det giver mig mere motivation til at lave mine lektier også .."

"Det styrker mig både som fodboldspiller og på det personlige plan. Det er lysten til at træne og spille fodbold, og hele tiden forbedre sig for at nå sine mål"

Kort sagt viser både tal og uddybende udtalelser at spillernes ambitioner, udviklingsmuligheder, sociale relationer og sammenhold i klub og på holdet kan tillægges stor betydning for deres fodboldglæde og engagement.

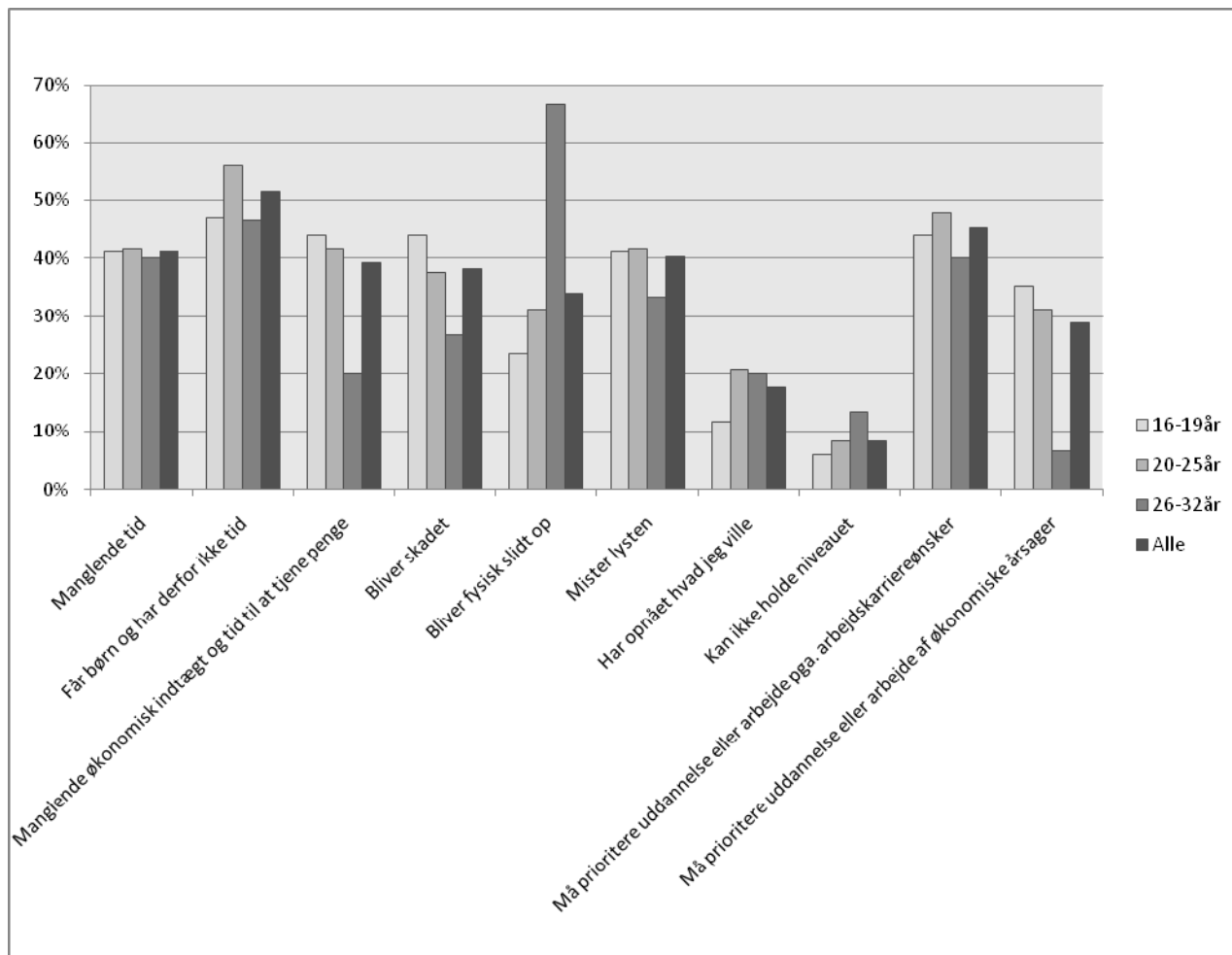
Hvad forestiller spillerne sig, der vil kunne få dem til at stoppe?

En anden måde at opnå information om, hvilke forhold der er væsentlige for at fastholde kvindelige elitespillere er at undersøge, hvilke årsager de forestiller sig en dag vil kunne få dem til at stoppe deres karriere.

Som det ses i nedenstående diagram er det ofte manglende tid og herunder mere specifikt behovet eller ønsket om at prioritere tid til børn, uddannelse og arbejde kvinderne forestiller sig vil sætte en stopper for deres fortsatte engagement. Dog er det lige så ofte selve lysten til uddannelse og arbejdskarriere som økonomiske nødvendigheder, der synes at drive denne fremtidige prioritering af livet ved siden af, eller måske nærmere efter fodbolden. Men at økonomiske ressourcer (også) har betydning for fastholdelsen afspejles i, at spillere som spiller på amatørniveau næsten dobbelt så ofte som kontraktspillere forudser, at de må stoppe, fordi de får brug for at tjene penge samt på grund af manglende økonomisk indtægt (jf. fig. 2, bilag 3).

Cirka en tredjedel af spillerne kan forestille sig, at skader, fysisk opslidning eller manglende lyst kan blive en årsag. Her ses det dog tydeligt, at den ældste gruppe langt oftere forudser fysisk opslidning som årsag til ophør, hvilket sandsynligvis grunder i, at denne aldersgruppe i højere grad kan mærke det fysiske slid på egen krop. Dog oplever denne ældre aldersgruppe sjældnere at prioritering af indtjening bliver afgørende, hvilket sandsynligvis grunder i, at de oftere spiller på kontrakt og oftere allerede har lønarbejde (og dermed en højere indtægt). Disse ældre spillere formår at kombinere lønarbejdet med fodbolden.

Årsager til frafald: Når du en dag stopper, hvad tror du bliver årsagen?

I rubrikken, hvor spillerne har mulighed for at give andre grunde til frafald, finder vi oftest udsagn som nedenstående der bekræfter at de ofte forudser, at de vil stoppe grundet en prioritering af familielivet.

"Får børn og det er ikke muligt at have dem med til fx landsholdssamling"

"Har børn på 10 og 4 år og er gift. Nu er det tid til at være der for dem 100%. Jeg har nået mit mål "

"Mere tid til kæresten, venner og familien"

"Prioritere familieliv"

Men vi ser også andre begrundelser, som understøtter tidligere beskrevne forhold af betydning for engagementet.

"Dårlige forhold og vilkår i denne mandsdominerede verden"

"Manglende spilletid"

"Mine veninder stopper med fodbold"

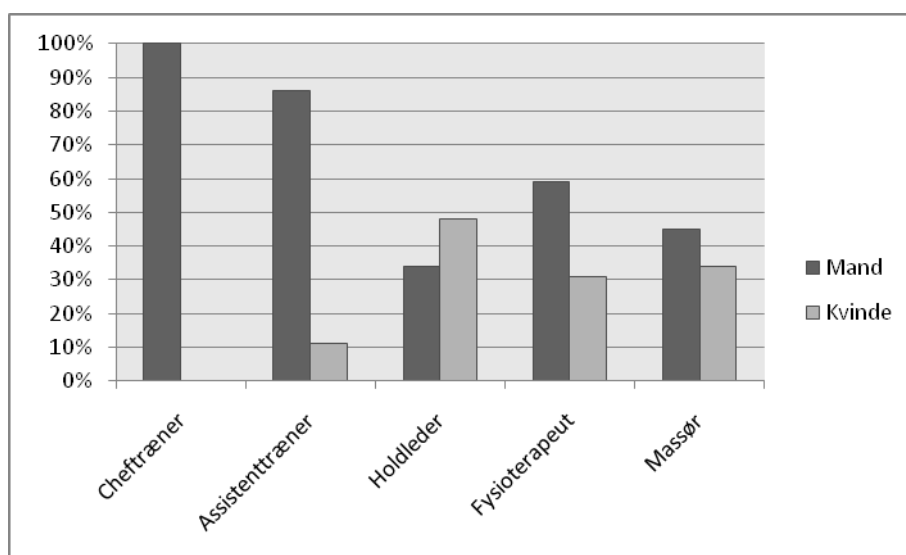
Grundene til mulige frafald fra fodbolden er altså en kombination af hverdagslivssituationer som børn, familie og indtjening (løn) og fodboldmæssige forhold samt ikke mindst, at det er svært at kombinere de to.

Køn og fodbold

Dansk fodbold er stadig kvantitativt domineret af mænd. Langt oftest er trænere, ledere og andre med indflydelse mænd. De organisatoriske forhold må derfor antages i høj grad at være indrettet af mænd og dermed efter deres forforståelse, smag og behov. Det er relevant at undersøge, om dette skaber særlige udfordringer og barrierer for kvinders deltagelse i sporten på eliteniveau.

Som det ses i nedenstående diagram har alle de kvindelige elitespillere i denne undersøgelse en mandlig cheftræner, mens 86 % har en mandlig assistenttræner. Blandt spillernes holdledere, fysioterapeuter og massører er kønsfordelingen mere ligelig.

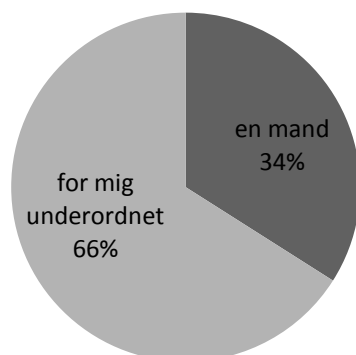
Kønsfordelingen blandt træner ledere i elite kvindefodbold

Det er interessant at vide, hvad spillerne synes om denne situation. Vi har forsøgt at få viden derom ved at spørge spillerne, hvilket køn de foretrækker som cheftræner og om det har betydning, at de dyrker deres idræt i en mandsdomineret verden. Det viser sig, at for flertallet er cheftrænerens køn underordnet og mange af spillernes uddybende svar beskriver, at for dem er trænerkvalifikation den vigtigste. En tredjedel af spillerne foretrækker ligefrem at have en mand som cheftræner. Ofte fordi de ikke mener der endnu findes kvalificerede kvinder, men for enkelte også grundet frygt for forstyrrende veninde forhold og lign. Ingen svarer, at de ville foretrække en

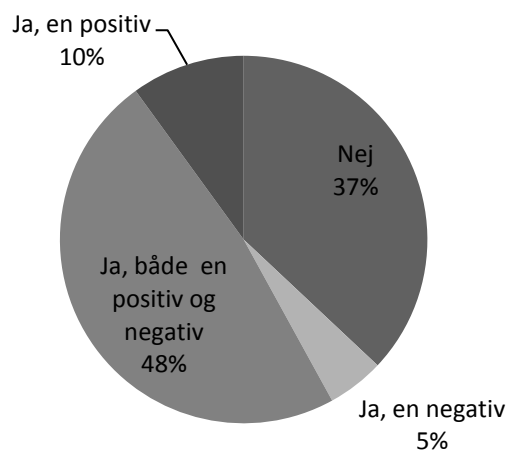
kvinde. Som også tidligere spørgsmål har afsløret synes det rent sportslige altså af størst betydning for denne gruppe kvinder.

Hvis du selv kunne vælge chefræner, ville det være ...

Spørger vi derimod spillerne, om det har betydning for dem, at de bevæger sig i en mandsdomineret verden, svarer dog kun 10 % at det har positiv betydning, 37 % at det ikke har betydning og halvdelen at det både har positiv og negativ betydning, mens det har en entydig negativ betydning for 5 % af spillerne.

Har det nogen betydning for eller effekt på dig, at du bevæger dig i en mandsdomineret idrætsgren?

Skal vi forstå disse lidt modstridende tal, er der gode forklaringer at hente i spillernes uddybninger og kommentarer på dette område (se evt. bilag 4). På den ene side skriver mange, at de er glade for deres træner, som er en mand. På den anden side er der en udbredt opfattelse af og

utilfredshed med, at kvindefodbolden (sammenlignet med herrefodbolden) har få ressourcer i form af især økonomiske midler, hvilket opfattes som både en barriere for deres fodboldudvikling og som en uretfærdighed. For nogle har det også betydning, at de oplever, at der er manglende respekt for kvindefodbolden og manglende forståelse for særlige kvindespørgsmål:

"Jeg har ikke noget imod at min træner er en mand, det synes jeg faktisk er rart, men jeg har noget imod at der er så megen forskelsbehandling af kønnene indenfor fodbold! bla. pengene (lønnen), men det er kun én af flere ting.."

"Den negative del ved at spille en mandsdomineret idrætsgren er, at kvindedelen bliver meget glemt. bl.a. mht. tilskuere, sponsorater og kontrakter"

"Der er meget flere penge i herrefodbold og kvindefodbold bliver slet ikke prioriteret højt nok"

"Det er i nogle situationer svært at blive accepteret som en seriøs fodboldspiller, netop fordi det er kvinde-fodbold og der er ingen karrieremæssig "fremtid" i det"

"Det er ikke altid, en mandlig træner, kan forstå sine kvindelige spillere, hvis han før har været træner for mænd!"

"Det er da irriterende hele tiden at skulle forsvare kvindefodbold overfor mandefodbold, fordi mænd er overbevist om at kvinder ikke kan spille fodbold, men tit er det uvidenhed"

Som disse udtalelser viser, bliver kvindefodbolden ofte af kvinderne sat i relief til herrefodbolden og en del fodboldkvinder føler, at de bliver nedprioriteret, ikke taget seriøst og at en karrierefremtid i kvindefodbolden mangler.

Kvindefodbolden udgør pt. kun en lille del af det samlede medlemsantal i DBU, men som nedenstående tabel viser, er antallet af pigespillere under 18 fordoblet de seneste 8 år. Hermed kan kvindefodbolden i fremtiden komme til at udgøre en væsentlig del af senior fodbolden, i hvert fald antalsmæssigt. Det er derfor vigtigt, at undersøgelser som denne forsøger at klarlægge, disse spilleres engagement, oplevelser, motivation og ikke mindst deres ønsker og forventningerne til deres træner-team og klub. Kun ved at forstå sådanne forhold kan man drage nytte af det potentiale den forhøjede tilslutning i ungdomsårene udgør for såvel antallet af medlemmer i dansk fodbold samt mere specifikt for talentmassen i dansk kvindefodbold.

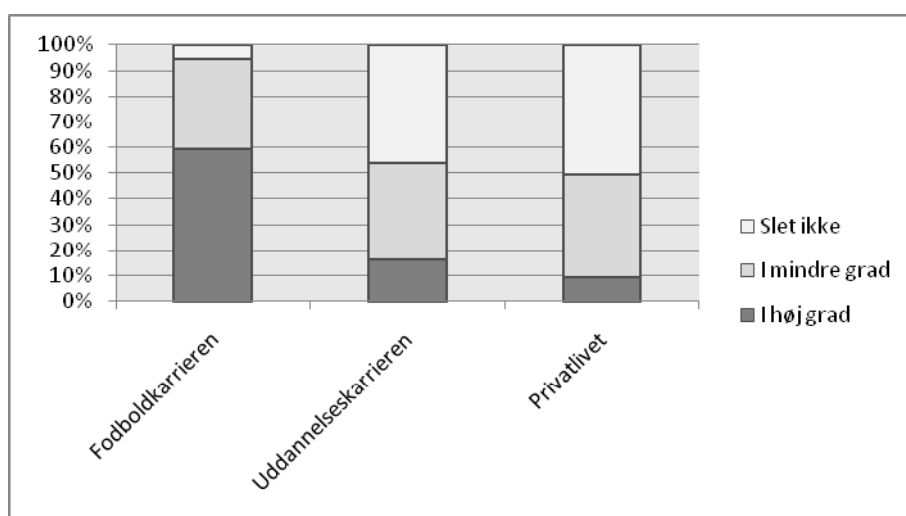
Tal hentet fra DIF hjemmeside og gjort sammenlignelige for en 21 års periode

Årstal	Klubber	Drenge <18	Herrer >18	Herrer i alt	Piger <18	Kvinder >18	Kvinder i alt	I alt
1988	1.510	132.902	109.029	241.931	22.273	11.659	33.932	275.863
1989	1.523	128.517	109.827	238.344	23.424	12.573	35.997	274.341
1990	1.523	124.037	107.710	231.747	24.252	12.519	36.771	268.518
1991	1.526	120.175	108.004	228.179	24.911	12.913	37.824	266.003
1992	1.523	110.218	108.536	218.754	23.362	13.797	37.159	255.913
1993	1.550	113.532	109.859	223.391	22.568	13.279	35.847	259.238
1994	1.573	117.917	111.432	229.349	22.941	13.477	36.418	265.767
1995	1.602	123.262	112.446	235.708	23.360	13.333	36.693	272.401
1996	1.596	124.344	111.177	235.521	24.374	13.385	37.759	273.280
1997	1.581	128.310	110.226	238.536	25.806	13.943	39.749	278.285
1998	1.591	130.869	110.307	241.176	26.114	13.916	40.030	281.206
1999	1.600	138.242	107.857	246.099	28.038	13.006	41.044	287.143
2000	1.599	138.210	106.190	244.400	29.639	12.677	42.316	286.716
2001	1.613	137.979	104.314	242.293	30.528	13.825	44.353	286.646
2002	1.606	138.131	104.178	242.309	34.275	16.389	50.664	292.973
2003	1.618	147.245	105.228	252.473	38.652	17.193	55.845	308.318
2004	1.608	144.631	99.291	243.922	39.851	14.227	54.078	298.000
2005	1.615	146.386	98.054	244.440	42.338	13.703	56.041	300.481
2006	1.614	146.906	93.185	240.091	44.490	12.237	56.727	296.818
2007	1.620	151.632	93.323	244.955	47.026	12.693	59.719	304.674
2008	1.594	152.943	92.508	245.451	48.374	12.786	61.160	306.611
2009	1.618	156.787	93.151	249.938	50.337	13.399	63.736	313.674

Støtte fra klub og trænersteam

En anden faktor, der er afgørende for at forbedre vilkårene og dermed fastholde spillere, er støtten fra trænere og ledere. Nedenstående diagram beskriver, i hvor høj grad spillerne oplever, at trænersteamet i deres klub støtter dem på forskellige områder. Det ses, at hvor klubfodboldens trænerteams ofte opleves at støtte spillerne i deres fodboldkarriere, opleves de langt sjældnere som en støtte i forhold til spillernes øvrige liv.

Oplevet støtte fra trænersteam

I spillernes uddybende beskrivelser af disse svar (bilag 5) gemmer sig gode oplysninger om, hvordan og på hvilken måde klubtrænerne kan være en støtte for og hjælpe spillerne.

Opsummerende viser det sig, at spillerne sætter stor pris på, når trænere giver sig tid til at snakke med dem om både fodboldmæssige men også forhold i det øvrige liv, som skal passes ind med fodbolden og påvirker denne. Mange oplever det også som en vigtig støtte, at der gives fleksible vilkår og udvises forståelse for forhold angående uddannelse og arbejde. Der viser sig dog i spillernes konkrete udtalelser store forskelle på den støtte de oplever de modtager. Fra fortællinger som nedenstående om trænere, der snakker med spillerne og forsøger at støtte dem i deres hele liv, ved at give fleksibilitet i forhold til træning og tid til samtaler:

"De bruger meget tid på at snakke med os, om hvad vi vil og hjælper os i forbindelse med uddannelse og fodbold og får det til at passe ind.."

"De giver fri fra træning i pressede eksamensperioder og sørger for ordentlig behandling og restitution"

"Min ene assistenttræner er af stor betydning for mange af spillerne personligt, da han hans filosofi er, at vi er hele mennesker, så ved at støtte os personligt og fodboldmæssigt gør han os til bedre spillere. Så denne personlige kontakt har jeg brugt meget i en periode, hvor jeg af personlige grunde havde svært ved samtidig både at kapere fuldtidsarbejde og træning"

"Min træner er klar over, at det kan være svært at få gymnasium og fodbold til at hænge sammen, og giver mig derfor lidt løs snor mht. afbud til træning"

"Min træner snakker meget med landstræneren, og fortæller mig hvad det er jeg skal gøre bedre, hvis jeg nu laver nogle fejl på banen"

"Trænerteamet har forståelse for at man tager en fridag når den virkelig er tiltrængt. Det kan fx være i en periode hvor jeg har rigtig mange lektier og hele tiden er lidt bagud. En fri dag fra træning, betyder at man kan komme med igen og føle sig forberedt og klar til timerne"

"Vi har samtaler hvert halve år og man kan altid komme og snakke med dem"

"Jeg har en aftale om ikke at skulle træne hver gang, således at der også er tid til studie."

Til fortællinger som nedenstående hvor trænere opleves ikke at give megen støtte i forhold til at få fodbold og den for kvinderne nødvendige uddannelse og arbejde til at passe sammen:

"Omkring mit privatliv og uddannelse er trænerteamet ikke med ind over. Mit trænerteam er dog utrolig dygtige til at støtte mig i min fodboldkarriere."

"Støtter mig i mine sportslige valg plus udvikling og ikke mere end det. Det er det, de er til for."

"Støtter mig kun i mindre grad i fodboldkarrieren og kun i meget ringe grad i privatlivet. Stort set ingen personlig kontakt mellem trænerteam og mig (som spiller)."

"Trænerteamet fungerer i min klub kun på træningsbanen og i taktikrummet. De støtter mig ikke i uddannelseskarriere. Måske vil de sørge for, at jeg bliver i byen ved at sikre sig, at jeg studerer, men de rådgiver ikke og har ikke deres styrker på det område."

"Jeg synes reelt ikke, de støtter mig specielt meget. Jeg er generelt ikke tilfreds med mit trænersteam. Omvendt bruger jeg dem heller ikke, så jeg ved ikke, om de ville støtte mig, hvis jeg gav dem muligheden."

"Jeg vil ikke sige der bliver støttet ret meget op."

Ligeledes giver spillernes konkrete ønsker til, hvad der kunne gøres bedre, stof til eftertanke og gode handlehensvisninger (bilag 6). Opsummerende ønsker mange spillere sig mere individuel støtte både angående det fodboldfaglige og angående problemstillingen om at få fodbold og uddannelse/arbejde til at hænge sammen. Enkelte peger dog også på en lidt ny dimension nemlig, at der arbejdes for et bedre socialt fællesskab på holdet. Derved udpeger spillerne tre områder, nemlig det fodboldfaglige, kombinationen mellem fodbold og arbejds- /uddannelseslivet samt holdfællesskabet, som områder de mener, bør forbedres.

- Angående støtte til det fodboldfaglige er det primært flere individuelle samtaler, feedback og træning. Men også bedre massør, fysioterapeut og styrketræningsordninger ønskes herunder hurtigere og bedre hjælp ved mere alvorlige skader
- Angående støtte til at få fodbold og arbejds- /uddannelsesliv til at hænge sammen ønskes bedre forståelse for denne nødvendighed og større fleksibilitet i form af træningsfri, når det er nødvendigt.
- Angående ønsket om bedre holdfællesskab ønskes det, at dette prioriteres f.eks. gennem sociale arrangementer uden for banen.

Spillerne udtrykker det således:

"Alternativ/social træning. Ikke KUN fodbold, men der bliver ikke givet så meget for sammenhold på dette niveau, det er mere konkurrence og sådan skal det ikke være med dine holdkammerater. Selvfølgelig er vi konkurrence mennesker og det skal til for at blive bedre, men man bliver ikke bedre hvis sammenholdet ikke følger med."

"At lytte og tale med mig i stedet for til mig"

"Bedre behandlingsapparat ved mere alvorlige skader. Herrerne kommer til operation dagen efter nærmest. Vi må vente flere uger."

"Kunne være rart at få økonomisk støtte, så der kunne blive mere tid til at få studie og fodbold til at hænge sammen - men det er nok ikke træner-teamets rolle. Kunne også være rart med en ressource i temaet, der kan observere mere på hvordan man har det personligt og hiver én op hvis man er presset pga. en stresset hverdag"

"De skal lære at tage mere hensyn til, at man har en uddannelse ved siden af sporten, da det meget ofte er svært at passe lektier ind ved siden af træning og mange kampe. Vi har jo ikke muligheden for at bruge samme tid som fuldtidsprofessionelle"

"Der er altid noget der kan gøres bedre - mere fokus på individuel træning vil være mit umiddelbare bud."

"Et bedre forhold mellem spillere uden for banen, sociale arrangementer (spisning en aften, træningslejr) er der ikke mange af."

"Ikke lade sig påvirke så meget af hvem der spiller på landshold..."

"Jeg mangler at blive coachet. Jeg ville sætte pris på at have individuelle mål så det kunne vurderes om jeg var i udvikling."

Jeg savner helt klart, at der bliver givet flere kontrakter i min klub. Så kan der være flere, der kommer til at træne mere fordi de ikke skal bruge så lang tid på arbejdet, og så kan vi blive et bedre hold der kan udfordre nogen af de største klubber. Det var mere til klubben.

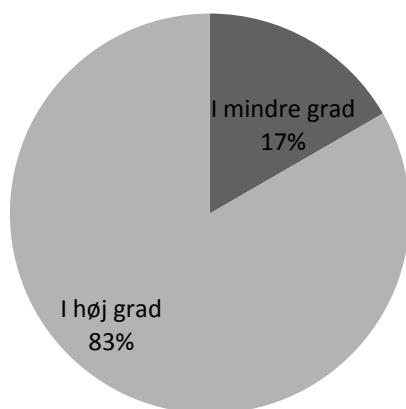
(For flere lignende udtalelser se bilag 6).

Stipendieordningens betydning

Hovedformålet med spørgeskemaundersøgelsen har været at undersøge betydningen af den eksisterende stipendieordning for landsholdsspillerne. DBU's fodboldstipendium er en særlig tilskudsordning for kvindelige A-landsholdsspillere og blev påbegyndt i 2001 for at støtte og udvikle det danske kvindelandshold. Det er landsholdstræneren i samråd med landsholdstrænerteamet som udpeger, hvem der skal modtage stipendiestøtte.

12 af de 102 respondenter (12,4 %) angiver, at de modtager DBU's fodbold stipendium og det er lykket os at indsamle information fra 8 tidligere stipendiemodtagere om den betydning stipendiet har haft for deres karriere. Hele 83,3 % af de nuværende stipendiemodtagere synes i høj grad, at stipendieordningen er en god ordning, og de resterende 16,7 % synes dette i mindre grad, mens ingen svarer at det slet ikke er en god ordning. Nogenlunde de samme forhold gør sig gældende for de tidligere stipendiemodtagere.

Synes du stipendieordningen er en god ordning?

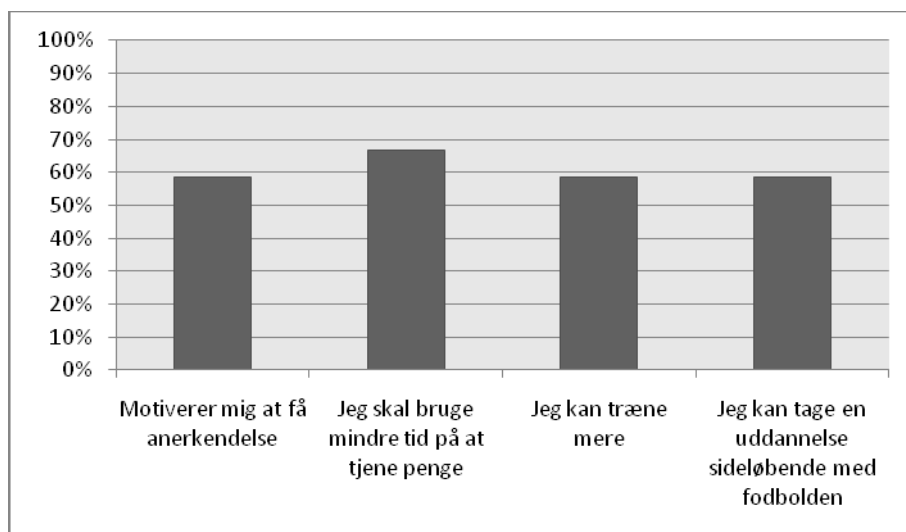

Koncentrerer vi os om, hvad spillerne synes har en høj grad af betydning for dem, viser der sig følgende tydelige tendenser. Modtagelsen af stipendiet betyder ofte, at spillerne skal bruge mindre tid på at tjene penge og sandsynligvis af denne grund gør ordningen det ofte muligt for modtageren at træne mere. Men for mange af spillerne betyder stipendieordningen også, at de har tid til at tage en uddannelse ved siden af deres fodboldkarriere. Mangler denne mulighed kan

det få konsekvenser for spillernes karriere og liv efter fodbolden, men det kan også betyde, at mange ser sig nødsaget til at skære ned på fodbolden for at uddanne og kvalificere sig til nutidens videnssamfund. En sidste faktor som for mange af spillerne er af betydning er, at de oplever stipendiet som en motiverende anerkendelse.

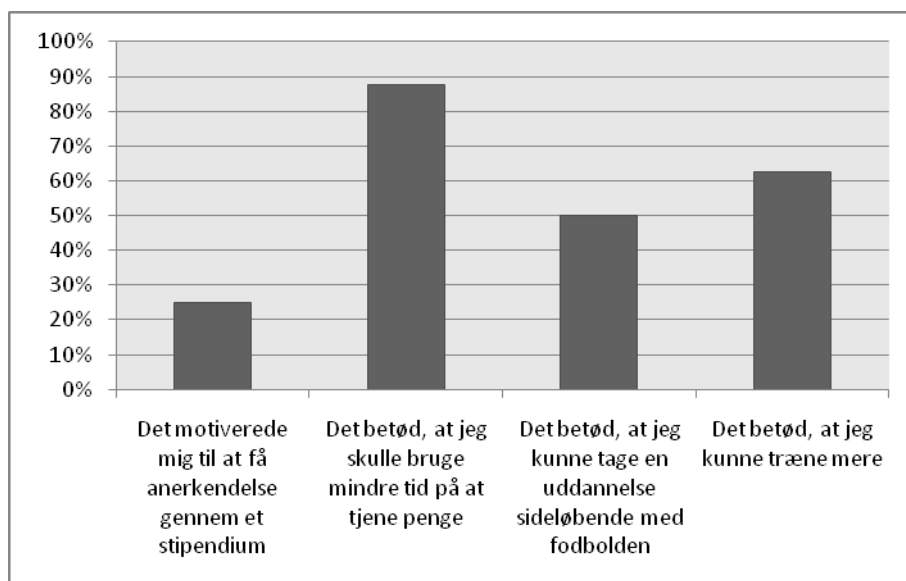
Spørger vi tidligere stipendiemodtagere om, hvad det betød for dem at modtage stipendium er billedet næsten det samme. Dog ses det, at den øgede mulighed for uddannelse som konsekvens af stipendiet synes mindre vigtigt, mens muligheden for ikke at skulle tjene så mange penge via lønarbejde pga. stipendiestøtte var mere vigtigt for de tidligere modtagere. Dette svarer meget godt overens med, at flere i dag end tidligere (er nødt til) uddanner sig og modtager SU.

Andelen af nuværende stipendiemodtagere, der angiver en række forhold, som af høj grad af betydning.

(Da der kun er 12 respondenter er svarene ikke opdelt på aldersgrupper).

Andelen af tidligere modtagere, der angiver en række forhold, som at have haft høj grad af betydning

Beder vi stipendiemodtagerne om at uddybe, hvad modtagelse af stipendiet betyder for dem gives forklaringer, som uddyber forståelsen af udbyttet af ordningen:

"Anerkendelsen er for mig utrolig vigtigt. At spille i udlandet betyder mange rejser og hårdere program.. At man føler man får lidt ekstra ud af det, hjælper på motivationen."

"At skulle arbejde færre timer ved siden af fodbolden - for derved at få mere tid til at træne..stipendium er utrolig vigtigt, selvom det ikke er store beløb."

"Det giver en motivation til at træne"

Tidligere stipendiemodtagere giver lignende beskrivelser af stipendiets betydning for såvel privat liv som fodboldkarriere.

"Efter hjemkomst fra udlandet hjalp stipendieordningen mig økonomisk i forhold til færdiggørelse af studiet. Jeg har ikke fået stipendium mens jeg har arbejdet."

"Mere overskud da jeg fik en ugentlig fridag fra arbejde. Jeg var mere frisk til den ekstra træning der skal til på det niveau."

Forbedringer til stipendieordningen i fremtiden

Spurgt om hvordan stipendieordningen i fremtiden kan forbedres for bedre at støtte og styrke spillerne/modtagerne gives ret forskellige og personlige kommentarer og holdninger. Som det ses i nedenstående kommentarer spænder disse lige fra meget overordnede strategiske betragtninger som, at det ønskes at midlerne fordeles efter krav om, hvor meget den enkelte prioriterer deres fodbold, at ordningen bruges til at holde på spillere i den danske liga og dermed forbedre den hjemlige liga, til forslag på det mere konkrete praktiske plan om øget støtte og særlig målrettet støtte til særlige udfordringer som bogkøb for studerende.

"At stipendiepengene var højere, da det for mig kun er et symbolsk beløb, som ikke ændrer det store i min hverdag. Skal stadig tjene penge ved siden af studie og træning, hvilket minimerer min tid til at træne."

"Bedre udvælgelse og satsning på de spillere som træffer seriøse valg for at blive bedre fodboldspillere. Den er for dårlig nu. De spillere som virkelig gerne vil og som er villige til at satse og træffe svære fravalg pga. deres fodbold burde belønnes bedre end dem, der "bare træner de 3-4 gange og ellers ikke er villige til ofre noget for at blive bedre."

"Pt. gør den det muligt lige at få tingene til at løbe rundt økonomisk for den enkelte, idet klubberne ikke har ressourcer til det. Et større rådighedsbeløb vil lette tingene yderligere, da man ville kunne arbejde mindre og derved fokusere mere på fodbolden. For de studerende kunne det måske være en mulighed med noget økonomisk støtte til bøger, flytning af eksamener etc., da det er et stort puslespil at få det hele til at gå op samtidig med, man skal træne og restituere."

"Synes bare at stipendieordningen skal fortsætte fordi at det gør at man kan prioritere træningen i højere grad"

"Fra et dansk fodboldperspektiv synes jeg at ordningen fungerer godt. Den gør at folk måske overvejer at blive i Danmark fordi man sammen med stipendie og løn fra klub kan tjene det samme som i udlandet. Så det økonomisk kan betale sig.. Ud fra et landsholdsmæssigt og udviklingsmæssigt synspunkt, synes jeg ikke det fungerer så godt. Det kan være hæmmende, idet som sagt at ordningen kan betyde at spillere vælger at blive i Danmark og derved misser muligheden for udvikling. Lige pt. er ligaen i DK ikke så stærk som mange andre rundt om, så jeg mener der kunne ligge muligheder i f.eks. at give mulighed for mere stipendie til supplerende af løn i f.eks. udlandet for spillere som måske endnu ikke har stort nok navn til at få de store lønninger. Herudover synes jeg også, man skal se på hvilke rolle en spiller har for f.eks. landsholdet.. Tror flere etablerede spillere ville fortsætte længere, hvis de følte der var en ekstra gulerod."

Adspurgte hvilke konsekvenser de tror et ophør af stipendieordningen ville medføre gav spillerne beskrivelser, som i høj grad understreger, at ordningen har en betydning for mange af spillernes mulighed for at træne og spille på eliteniveau.

"Det ville kræve, at min klub skulle betale en højere løn, hvis jeg skulle få hverdagen til at fungere. Det ville måske medføre, at jeg ikke kunne træne lige så meget, hvis jeg skulle have andet arbejde ved siden af. At jeg ikke havde råd til at have en bil og dermed have svært ved at få hverdagen til at hænge sammen tidsmæssigt (studie, kæreste, fodbold). En anden økonomi; andre boligforhold, anden kost og lignende."

"Er glad for hvad jeg får, men det er ikke så meget.. overvejer at stoppe på landsholdet fordi jeg derved kan gøre mere for min klub.. Landsholdet kræver meget tid og selv om det er stort ville jeg overveje bare at spille i klub fordi det økonomisk ikke er det værd på længere sigt."

"Jeg vil skulle arbejde flere timer, og det ville ødelægge min nuværende træning. På sigt ville jeg blive en dårligere fodboldspiller."

"Jeg ville have problemer med at få det til at løbe rundt og ville derfor blive nødt til at arbejde mere og derfor have mindre fritid."

"Jeg ville kunne træne mindre, da jeg ville behøve et fritidsjob ved siden af fodbolden."

"Så skulle jeg arbejde noget mere, og derved ville jeg ikke kunne træne lige så meget, som jeg kan gøre nu, når jeg får stipendium."

"Så tror jeg ikke, jeg ville spille på topplan på sigt, da jeg økonomisk ville komme i problemer. Skolen ville blive prioriteret, da det er fremtiden."

"Så ville jeg på et tidspunkt blive nødt til at arbejde mere og træne mindre."

"Så ville jeg være nødt til at arbejde meget mere og det ville så gå ud over træningen."

Men enkelte svarer også:

"Ikke de store konsekvenser.."

"Ikke det store, da jeg er på kontrakt."

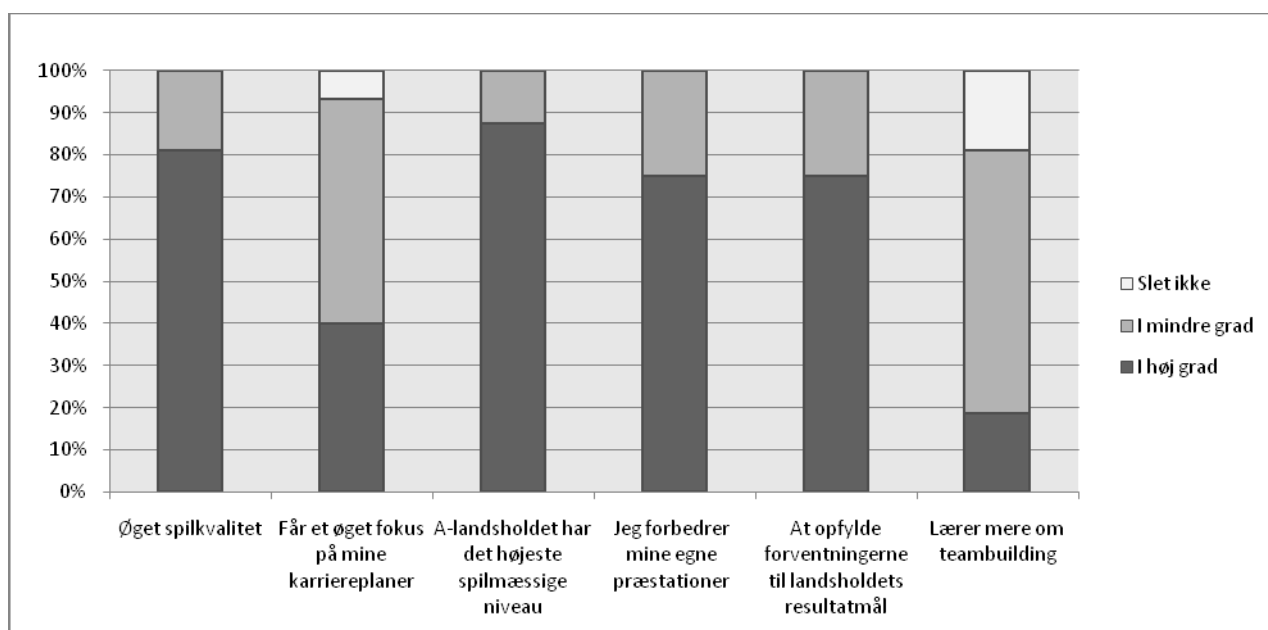
Som det ses på disse beskrivelser af forestillede konsekvenser af et stipendieophør er betydningen af stipendiet meget forskelligt. For nogle spillere synes stipendiet uden betydning, mens det for de fleste modtagere synes, at være *et* for karrieren afgørende økonomisk bidrag, idet de uden stipendiet ville blive nødt til at træne mindre grundet lønarbejde og enkelte ville overveje helt at stoppe på topplan af denne grund. Stipendieordningen kan derfor anses at være af betydning for fastholdelse af elitespillerne og derved virke karriereforlængende.

Alt i alt peger grafer såvel som spillernes mere uddybende beskrivelser på, at stipendieordningen har og har haft den betydning, at den frigør tid fra lønarbejde, som kan bruges til træning og uddannelse og at dette har stor betydning for både nuværende som tidligere modtageres fastholdelse, engagement og niveau i fodbolden samt for nogle spillere deres muligheder senere i livet gennem opnåelse af uddannelse.

Betydningen af at spille på landsholdet

17 af undersøgelsens respondenter er med i landsholdstruppen. Når vi spørger dem, hvad de får ud af at spille på A-landsholdet viser det sig at have høj grad af betydning for langt de fleste, at de derved opnår øget spilkvalitet og forbedrer egne præstationer, men det har også høj grad af betydning for langt de fleste, at landsholdet opnår højt spilmæssigt niveau og resultater. Derimod har det en mindre grad af betydning for de fleste, at de lærer om teambuilding og får øget fokus på egne karriereplaner.

Hvad har betydning for at spille med på landsholdet

Spillernes uddybninger af disse svar peger ofte på, at det har stor betydning for dem at spille på højeste niveau, i form af både personlig fodboldmæssig udvikling og i form af selve oplevelsen og æren i at spille for sit land.

"Det er det største man kan komme til som fodboldspiller, at repræsentere sit hjemland. Det giver en kæmpe oplevelse og det giver også lidt blod på tanden i hverdagen, at man skal forsætte med at kæmpe for at bevare en plads i truppen."

"Fodboldglæde og oplevelser"

"Godt socialt sammenhold".

"Jeg spiller for at stå på et fyldt stadion og syng nationalsangen. Jeg spiller for at blive ved med at være førstevalg på min plads. Vinde vigtige kampe og skabe resultater der kan være med til at udvikle kvindefodbolden."

"Jeg udvikler mig på områder, hvor jeg ikke bliver udfordret til daglig i klubben. Jeg har mulighed for at måle mig med de bedste og spille sammen med de bedste i Danmark. Jeg får mulighed for at spille mig helt ud (hvilket ikke altid er muligt i 3F-ligaen)"

"Spiller kampe på allerhøjeste niveau, og spiller sammen med de bedste spillere i Danmark, er med til at udvikle mig som fodboldspiller"

(Flere lignende udtalelser kan ses i bilag 7).

Forventninger til landsholdstræneren

Nedenstående ses landsholdsspillerne beskrivelser af deres forventninger til deres landsholdstræner. Som det ses, går det igen i de fleste besvarelser, at der ønskes en høj grad af ekspertise og input, som kan udvikle såvel hold som den enkelte spiller på både det fodbold taktiske og tekniske plan. Men der forventes og ønskes også menneskeforståelse og sans for holdpleje, der kan give støtte på et mere socialt og personligt plan. Kort sagt skinner det igennem, at spillerne forventninger til landsholdstræneren er høje samt at landstræneren ses som en der kan eller bør give kvindefodbolden et ekstra løft.

"At han er dygtig til at udvikle mig og holdet, så vi kan klare os godt i slutrunder. At han ved, hvad der skal til for, at vi kan klare os godt internationalt og er i stand til at formidle det til os og evt. beslutningstagere, så vi får de nødvendige ressourcer for at nå vores mål."

"At han er en kompetent træner, og at han selv har spillet fodbold på højt niveau. At han er en god kommunikator."

"At han forstår hvilken situation vi står i. Nogen har brug for hjælp til at kunne klare hverdagen med studié, arbejde osv."

"At han får det bedste mulige ud af spillertruppen, og at han tager tiden til at give hver især nogle specifikke arbejdsområder, som jeg f.eks. skal arbejde med. Han skal også være god til at informere holdet og have en kontakt til alle spillere."

"At han får det bedste ud af holdet.."

"At han hjælper mig med min udvikling, og han er retfærdig, samtidig med, at han beslutter de rigtige valg."

"At han kan skabe resultater som et hold og gå ind og hjælpe hver enkel med at give udviklingspunkter, som man i klubberne skal arbejde med."

"Er der bliver fortalt hvad der er godt og skidt i forhold til hvad der skal arbejdes på."

"At de er meget fagligt dygtige, især på det taktiske og analytiske plan samt på detaljer på det tekniske plan, så de kan guide både individuelt og holdmæssigt. Menneskekender, der ved hvilke knapper der skal trykkes på hos den enkelte. Sørger for der er tillid og et miljø, der lægger op til at den enkelte kan præstere. Kunne tage hånd om hele truppen og ikke kun de 11 der starter. Kunne klare pressede og intense opgaver og dermed træffe de rigtige beslutninger på vigtige tidspunkter. Og meget mere..."

"Nytænkende, engageret, forberedt, fodboldkyndig/gerne en der selv har spillet på højt niveau"

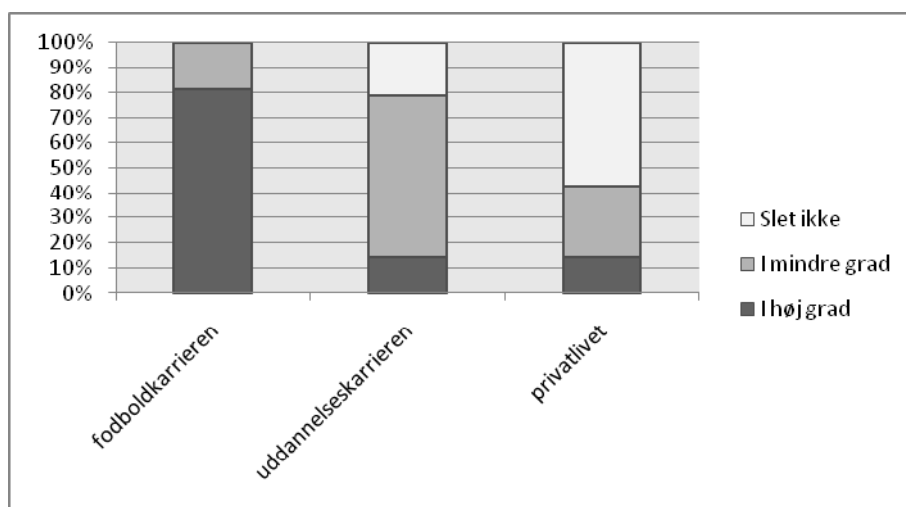
Et er dog forventninger noget andet er om spillerne oplever, at disse indfries i tilfredsstillende grad. Vi har spurgt spillerne om i hvor høj grad de oplever, at det nuværende landsholdstrænerteam kan støtte dem i deres fodboldkarriere, uddannelse og privatliv.

Det viser sig, at 80 % af spillerne synes at landsholdets trænersteam i høj grad støtter dem mht. deres fodboldkarriere og ingen angiver, at de ikke modtager støtte på dette område. Anderledes ser det ud angående støtte i deres uddannelseskarriere og privatliv. Få oplever at dette i høj grad er tilfældet, mens næsten 75 % oplever en mindre grad af støtte i forhold til deres uddannelseskarriere. Flertallet oplever slet ikke, at trænersteamet giver støtte i forhold til deres privatliv.

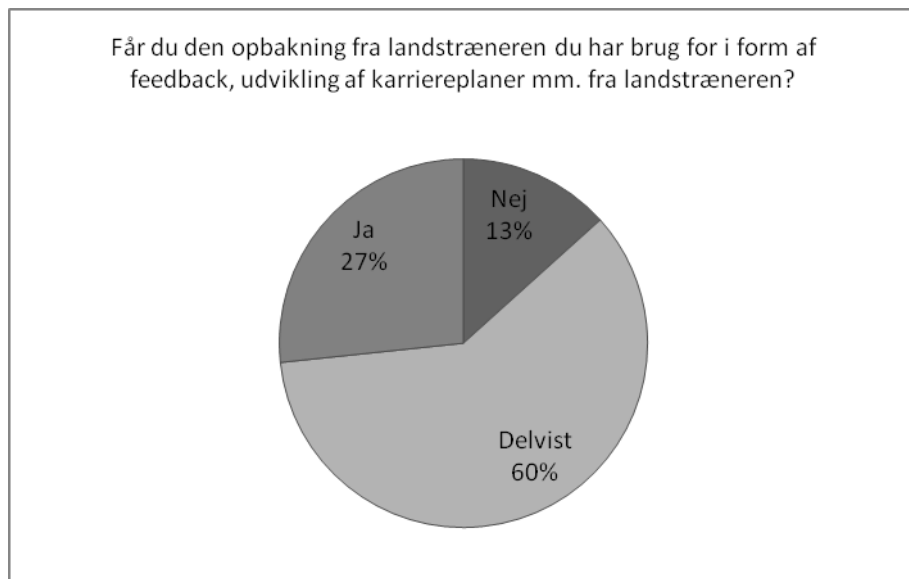
På den ene side kan man diskutere om det er problematisk, at mange ikke oplever støtte fra landsholdets trænersteam angående deres uddannelse og privatliv, når nu disse forhold må anses

som afgørende for deres muligheder for optimal træning og fremtidigt engagement på fodboldbanen. På den anden side kan man tvivle på om trænerteamet har den nødvendige tid, kompetence og bemyndigelse hertil og det synes derfor relevant at forsøge at involvere andre personer som f.eks. holdledere, idrætspsykologer og lignende i opgaven at støtte spillerne på disse områder

Oplevet støtte fra trænerteamet omkring landsholdet

En ting er dog, om man oplever at modtage støtte, en anden om man får al den støtte man har brug for og kunne ønske sig. Kort sagt er graden af og typen af støtte optimal? Som det ses i nedenstående diagram synes kun 27 % af spillerne, at landstræneren giver dem den opbakning de har brug for angående feedback, udvikling af karriere planer mm.

13 af de 17 landsholdsspillere har angivet områder, hvor deres landsholdstræner og teamet omkring landsholdet kan forbedre sig. Disse er:

"Feedback/motivation til den enkelte - kommunikationen mellem spiller og træner"

"Han kan forbedre sine kommunikationsevner og være bedre til at evaluere den enkelte spiller efter kampe."

"Jeg er ikke i tvivl om, at jeg nok skal udvikle mig meget under landstræner og team rent fodboldmæssigt, men det er svært at klare en uddannelse ved siden af, når man er så meget væk, som det har været tilfældet i 2009"

"Kommunikation"

"Kommunikation"

"kommunikation til os spillere, feedback,"

"Man har vel altid udviklingspunkter"

"Man skal have en klare opfattelse af sin position på holdet og vi skal have bedre information i forhold til samling og udtagelser."

"Omkring flere ting"

"Selve landsholdstræningen og apparatet rundt om er vel som det kan være, når der ikke er flere penge"

"Sørge for at alle 18 er en del af truppen og føler de er noget værd og ikke blot kegler for de 11 der starter. Behandlerstaben skal tænke over både landshold og klub, så det ikke bliver lappeløsninger. Kunne give feedback (både positivt og negativt) direkte til spilleren og ikke altid gennem klubtræneren, da dette kan give spilleren mulighed for at stille spørgsmål. Man bør kontakte spillere, når de ikke bliver udtaget og give en forklaring på hvorfor."

Som det ses mener flere, at særligt kommunikationen til den enkelte spiller kan forbedres og konkret peges på, at de enkelte spillere ønsker bedre kommunikation og information om deres præstation og feedback på, hvor de kan forbedre sig herunder ikke mindst information om, hvorfor de bliver udtaget eller ikke udtaget til landsholdet.

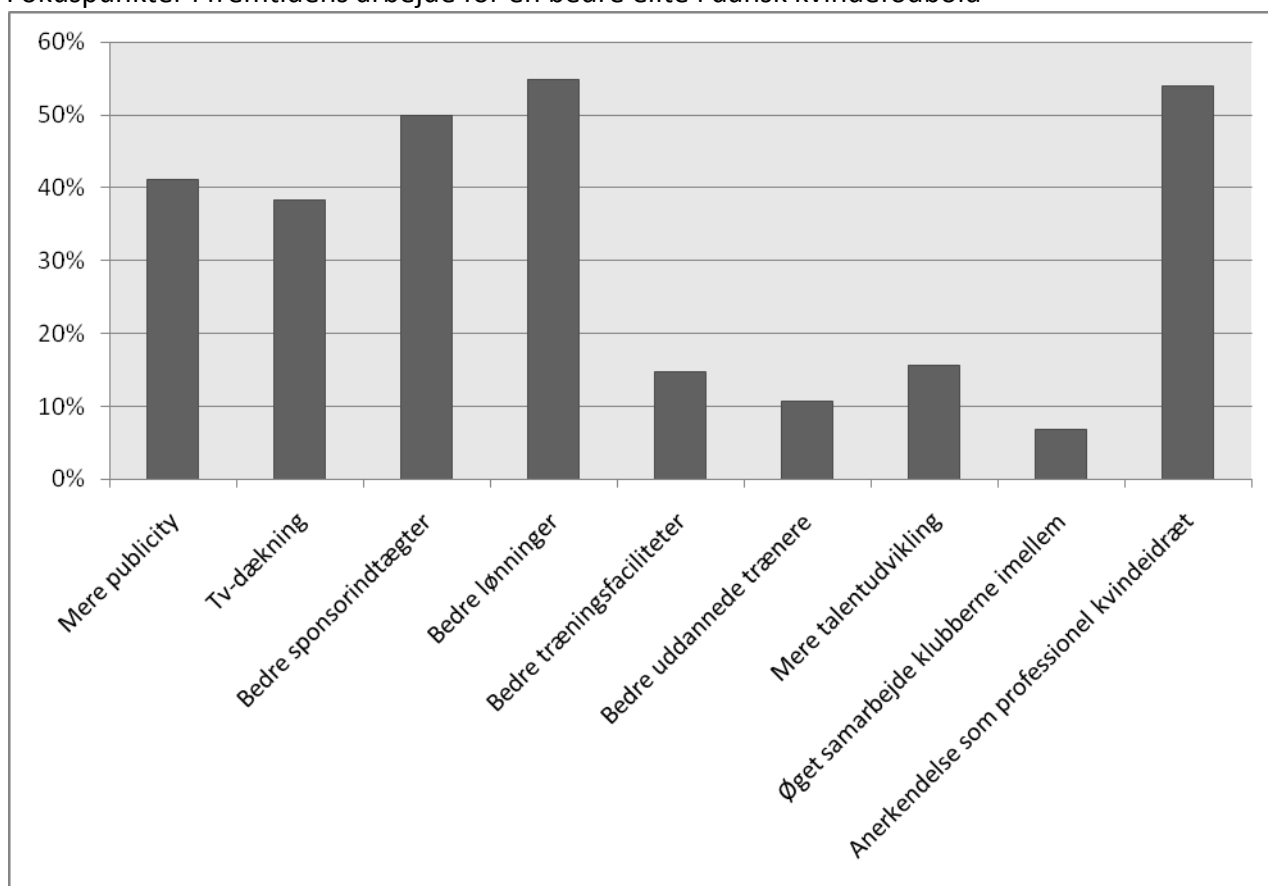
Samlet set peger tallene såvel som udtalelserne på, at spillernes krav til landsholdet er store. Spillerne oplever, at landsholdets trænersteam giver støtte i forhold til deres fodboldkarriere selvom mange ønsker sig mere og bedre feedback og kommunikation i forhold til deres præstation.

Spillernes syn på fremtidens fokuspunkter

Via spørgeskemaet har vi fået mange gode kommentarer og udtalelser om de udfordringer og dilemmaer spillerne står overfor i deres dagligdag, hvor tilværelsen som elitefodboldspiller forsøges kombineret med uddannelse, job og familie. Disse udfordringer viser sig primært at bunde i tidsmæssige og økonomisk begrænsninger, men også kampen om anerkendelse af kvindefodbold påpeges som afgørende for tildelingen af den begrænsede mængde ressourcer (eller den begrænsende mangel på ressourcer).

Derfor er det heller ikke overraskende, at størstedelen i besvarelsen af spørgsmålet "Hvad synes du som kvindelig eliteudøver vil være de 3 vigtigste fokuspunkter for en bedre elite i dansk kvindefodbold?" påpeger økonomiske forhold – bedre lønninger og bedre sponsorindtægter samt at en stor del svarer, at anerkendelsen af fodbolden som professionel kvindeidræt er blandt vigtige fokuspunkter for i fremtiden at opnå en bedre elite i dansk kvindefodbold. Disse svar er på sin vis blot spillernes subjektive meninger, men det da det er meninger, som bygger på daglige erfaringer med netop udfordringerne forbundet med at spille elitefodbold og da besvarelserne må formodes ansporet af tidligere refleksioner igangsat af spørgeskemaets tidligere spørgsmål om udfordringer og ønsker forbundet med deres fodboldkarriere, må disse meninger tages som velreflekteret og indsigtfuld ekspert information.

Fokuspunkter i fremtidens arbejde for en bedre elite i dansk kvindefodbold

Som det ses udpeger mange af spillerne bagvedliggende meget overordnede makrostrukturelle vilkår så som publicity, TV dækning, sponsorindtægter og anerkendelse som vigtige områder at forbedre. Dette giver på sin vis god mening, da sådanne strukturelle vilkår på samfundsplan påvirker de nære hverdagsvilkår i fodbolden i form af mængden af ressourcer til rådighed for investering i de faciliteter og ressourcer, som er direkte afgørende for den enkelte spillers fodboldliv (såsom træningsfaciliteter, lønindtægt osv.).

Selvom denne påpegning af de overordnede vilkår og kontekst for kvindefodbolden som afgørende og vigtig, på sin vis er korrekt, må man dog ikke glemme det sociologiske faktum, at det altid i nogen grad er muligt fra mikroplan at påvirke de mere overordnede samfundsvilkår (makroplan). Institutioner og græsrodder i samfundet er før lykkedes med at påvirke de vilkår den overordnede samfundsmæssige kontekst tildeler dem. Således kan (modige) investeringer i og

dermed udvikling af kvindefodboldens talentmasse og præstationer også påvirke og ændre offentlighedens interesse og dermed på sigt anerkendelse og ressourcetildeling.

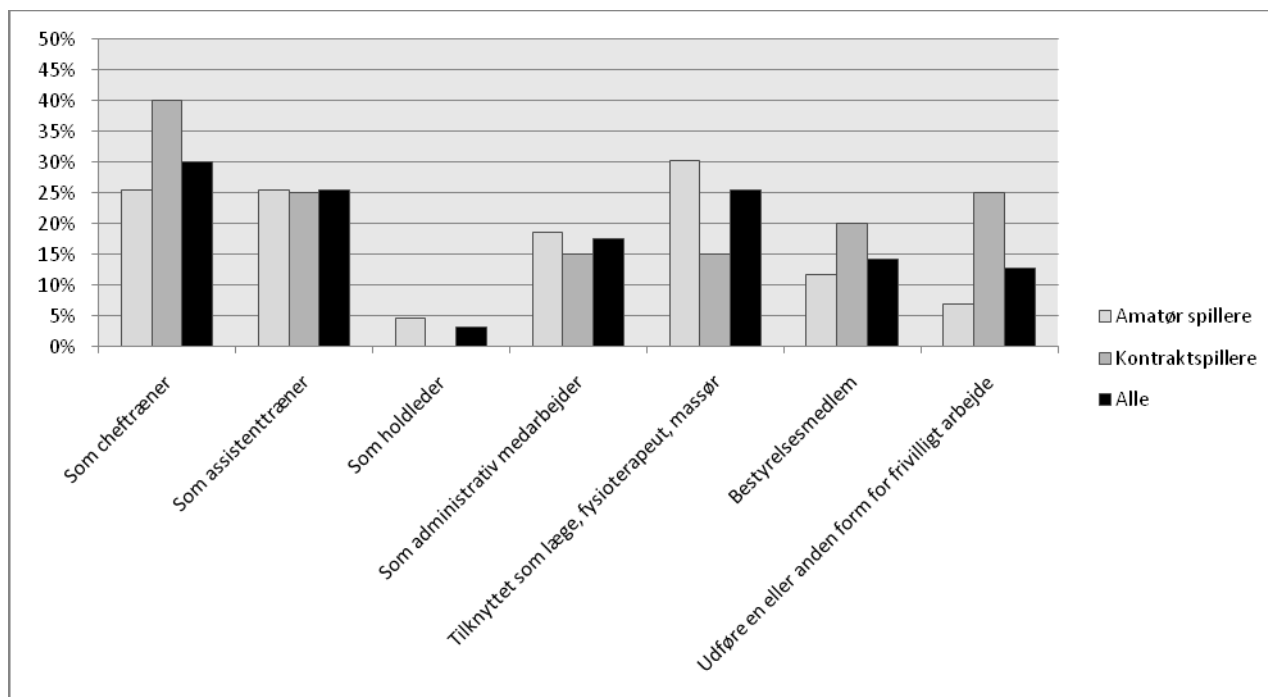
Med andre ord kan man på det teoretiske plan forestille sig to scenarier. Med de pessimistiske briller anes muligheden for en ond cirkel, hvor for få ressourcer fører til ringe udvikling og dermed endnu mindre interesse fra offentligheden og dermed endnu færre ressourcer. Med mere optimistiske og modige briller kan man med udgangspunkt i teorien om strukturel dialektik³ også ane en mulighed for at vende en sådan negativ spiral med investeringer i kvalitetsudvikling som på sigt kan skabe samfundsmæssig interesse og dermed vedvarende og mere bæredygtig ressourcetildeling i form af TV dækning, anerkendelse, sponsor indtægter osv.

³ Se eksempelvis Anthony Giddens (1984) "The Constitution of society".

En fremtid indenfor fodbold efter afslutning af den aktive fodboldkarriere?

Cirka to tredjedele (64 %) af spillerne (heraf 61 % af amatørspillerne og 71 % af spillerne på kontrakt) har gjort sig overvejelser omkring at fortsætte indenfor fodboldbranchen efter endt karriere. Vi har spurgt disse spillere, indenfor hvilke områder de kan forestille sig at bestride en stilling. 60 % af spillerne vil helst arbejde med kvindefodbold, mens det for 40 % er underordnet om de beskæftiger sig med herre- eller kvindefodbold og ganske få foretrækker at beskæftige sig med herrefodbold. Mest populært eller sandsynligt for spillerne er rollen som chef- eller assistenttræner, mens rollen som holdleder ikke tiltrækker mange af de aktive spillere. Der tegner sig således en modsætning mellem, at mange af disse kvinder ønsker sig rollen som træner selvom der er få kvindelige trænere i fodbold; mens få af dem kan se sig selv som holdledere selvom denne rolle i kvindefodbolden ofte bestrides af kvinder.

I hvilke områder indenfor fodbolden kan spillerne se sig selv arbejde efter endt aktiv karriere

Vi har også spurgt de 36 %, som ikke umiddelbart ønsker at arbejde indenfor fodbold efter endt karriere, om grunden dertil og fået en række meget informative svar (se evt. bilag 9). For nogle gør det sig gældende, at de blot endnu ikke har tænkt tanken, hvormed det er et potentiale for, at

flere end de nævnte 64 %, kan overtales eller fristes til at engagere sig i fodbolden efter endt spillerkarriere. For andre afvises tanken dog grundet, at de ikke har lyst eller at de ønsker at prioritere enten familie eller anden karriere, mens nogle afviser en fremtid i fodbolden med egentlige kønsstrukturelle hindringer for kvinder i fodboldens ledelse og trænerstab (manglende plads til kvinder, uhensigtsmæssige tidspunkter i forhold til familieliv etc.). Nedenstående citater er illustrerende:

"Hvis jeg ikke selv spiller vil jeg gerne nå mine andre mål med livet, og der indgår et job hvor jeg "bare" skal beskæftige mig med folk, der spiller fodbold."

"Hvis man skulle få sig en familie, så er det ret upraktisk med de tidspunkter fodbold ligger på, de ligger på et tidspunkt hvor man skal nå en masse."

"Jeg forestiller mig ikke at der er særlig mange stillinger at komme efter"

"Jeg har en drøm om at blive politibetjent"

"Jeg har ikke gjort mig nogen overvejelser, men jeg vil ikke udelukke det!"

"Jeg har ikke gjort mig nogen overvejelser, men jeg vil ikke udelukke det!"

"Jeg har ikke lyst til trænerhvervet..det interessere mig ikke..og DBU prioritere ikke kvindelige ledere i deres organisation.."

Spørger vi hvad der skal til for at spillerne ønsker at engagere sig (se bilag 10), får vi svar som meget ligner motiverne og ønskerne bag engagementet blandt andre trænere og ledere (se evt. Ottesen og Jensen, 2007 samt Bjerregaard, Nielsen og Ottesen, 2009), nemlig ønsker om at få anerkendelse, udfordring, fællesskab, gøre en forskel samt for enkelte ønsket om at gøre noget for egne børn eller god betaling. Men derudover udtrykkes (igen) blandt disse spillere et særligt ønske om øget accept af kvindefodbolden og kvindelige trænere som afgørende for deres senere engagement.

"1) At mit arbejde bliver værdsat, vil betyde meget. 2) At jeg kan se, at mit arbejde gør en forskel. 3) At jobbet er spændende"

"Anerkendelse af kvindefodbold og at kvinder har forstand på fodbold. Anden holdning fra mændene omkring kvinder i stillinger som cheftræner, assistent træner, formand, bestyrelsesmedlem eller andet. Vi kan andet end bage kage og sørge for maden."

"At det bliver i en position hvor man kan gøre en forskel."

"At det er mine kommende børns klub/hold fx."

Samlet set peger ovenstående tal og udtalelser på, at en stor procentdel af kvinder i toppen af dansk kvindefodbold er potentielle deltagere i fodboldens arbejde efter endt spillerkarriere. Dog er der mest interesse for rollen som cheftræner eller træner for egne børn. Der tegner sig derfor et potentiale både for flere frivillige kræfter samt for at få kvinder involveret i lederroller i kvindefodbolden. Spørgsmålet er dog om disse "elite" kvinder kan finde og tør prioritere tid til at uddanne sig til cheftræner rollen ved siden af den i forvejen svære tidsmæssige balance mellem spillerkarriere og arbejds- og uddannelseskarriere samt familie.

Sammenfatning

Blandt de kvindelige elitefodboldspillere i denne undersøgelse, er 73 % amatørspillere, mens 25 % er kontraktspillere på deltid/bibeskæftigelse og 2 % er fuldtidsbeskæftigede kontraktspillere.

Udover at spille fodbold på højeste niveau er ca. en tredjedel af spillerne i gang med gymnasium, HF og lignende studiekvalificerende uddannelse, en tredjedel er i gang med en videregående uddannelse og en tredjedel har erhvervsarbejde (meget få er i lære). Spillerne, som har svaret, er i alderen 16 til 32 år med en gennemsnitsalder på 21,7 år.

På trods af at få får udbetalt egentlig løn for deres fodbold, er det udbredt at spillerne modtager en eller anden form og omfang af materielle goder for deres fodbold. Mest udbredt er dog godtgørelser af udgifter i form af betaling af udstyr som støvler og træningstøj som lidt over halvdelen modtager samt godtgørelse af transportudgifter, som også næsten halvdelen modtager. Kun en tredjedel modtager egentligt grundløn og ca. 15 % modtager bonus. Der ses en tydelig tendens til at andelen, som modtager løn og bonus betaling for deres fodbold, stiger med alderen (de ældre spillere er oftere på kontrakt).

Det viser sig, at stipendieordningen har stor betydning for de spillere som modtager den. Støtten derfra betyder ofte, at spillerne skal bruge mindre tid på at tjene penge og sandsynligvis af denne grund gør den det ofte muligt at træne mere. Men for mange af spillerne betyder stipendieordningen også, at de har tid til at tage en uddannelse ved siden af fodbolden, hvilket er af betydning for både spillernes personlige fremtidsmuligheder samt muligheder for ikke at skulle prioritere uddannelse over fodbold grundet tidsbegrænsninger fra lønarbejde.

En sidste faktor som for mange af spillerne giver udtryk for er af betydning er, at de oplever stipendiet som en motiverende anerkendelse. For de fleste modtagere synes stipendiet således at være et for karrieren afgørende økonomisk bidrag, idet de uden stipendiet ville blive nødt til at træne mindre grundet lønarbejde og idet enkelte udtrykker, at de uden ville overveje helt at stoppe på topplan. Stipendieordningen er derfor ikke blot med til at fastholde spillerne på landsholdsplan, men må også betragtes som karriereforlængende.

Ser vi på bevæggrunde og motiver for at skifte klub, viser det sig, at det ofte er sportslige forhold, som ønsket om at spille på et højere niveau samt bedre træningsforhold herunder også ønsker om bedre træner, som får spillerne til at skifte klub. Glæden og oplevelsen af sportslig præstation både individuelt og holdmæssigt herunder muligheden for at blive udfordret og forbedre sig har stor betydning for langt de fleste spilleres motivation. Men fællesskab og sammenhold er også af stor betydning for mange. Penge og andre materielle goder har en lille betydning for over halvdelen.

Det er ofte manglende tid og herunder mere specifikt behovet eller ønsket om at prioritere tid til børn uddannelse og arbejde, spillerne anser som grunde til en dag at stoppe deres karriere. Dog er det dog lige så ofte lysten til uddannelse og arbejdskarriere som økonomiske nødvendigheder, der synes at drive denne prioritering. Men økonomiske ressourcer synes dog af betydning for fastholdelsen, idet det viser sig, at spillere som spiller på amatørniveau langt oftere end kontraktspillere forudser, at de må stoppe fordi de får brug for at tjene penge samt på grund af manglende økonomisk indtægt.

Ser vi på hvad der kunne få spillerne til i fremtiden at skifte klub viser det sig, at flere forestiller sig, at bedre økonomiske forhold vil blive en drivkraft. Dette kan ses som et udtryk for, at mange allerede har skiftet klub for at opnå højere og ofte tilfredsstillende sportsligt niveau (hvad der er vigtigst er der handlet på), mens mange endnu ikke er tilfredse med eller i hvert fald kunne fristes af bedre økonomiske gevinster.

Det ses, at hvor klubfodboldens træner teams ofte opleves at støtte spillerne i deres fodboldkarriere opleves de langt sjældnere, som en støtte i forhold til spillernes øvrige liv. Det samme siger spillerne om træner teamet på landsholdet.

Fra landsholdstræneren ønsker landsholdsspillerne sig en høj grad af ekspertise og input, som kan udvikle såvel hold som den enkelte spiller på både det fodbold taktiske og tekniske plan. Men der forventes og ønskes også menneskeforståelse og sans for holdpleje, der kan give støtte på et mere socialt og personligt plan. Flere af landsholdsspillerne mener, at kommunikationen til den enkelte

spiller bør forbedres og konkret peges på, at de enkelte spillere ønsker bedre kommunikation og information om deres præstation samt feedback på, hvor de kan forbedre sig og ikke mindst information om, hvorfor de bliver udtaget eller ikke udtaget til landsholdet. Kort sagt skinner det igennem at forventningerne er høje og at landstræneren ses som en person, der kan eller bør give kvindefodbolden et ekstra løft.

På klubplan har alle spillerne en mandlig cheftræner, mens 86 % også har en mandlig assistenttræner. Derimod er kønsfordelingen ligelig blandt service, pleje og støtte funktioner som holdledere, fysioterapeuter og massører. For flertallet af spillerne er cheftrænerens køn underordnet, idet de finder at trænerkvalifikationer er det vigtigste. En tredjedel af spillerne foretrækker ligefrem en mand som cheftræner, ofte fordi de ikke mener der endnu findes kvalificerede kvinder.

Spørger vi, om det har betydning for dem, at de bevæger sig i en (kvantitativt set) mandsdomineret verden, svarer 10 % at det har positiv betydning, 37 % at det ikke har betydning og halvdelen at det både har positive og negativ betydning, mens det har en entydig negativ betydning for 5 % af spillerne. Denne negative betydning viser sig i spillernes udtalelser ikke at dreje som kønnet på trænere men mere den lave prioritering og manglende anerkendelse af kvindefodbolden, som de oplever giver dem ringe økonomiske og facilitetsmæssige ressourcer og dermed udgør en barriere for at træne optimalt og på et højt niveau.

I elitespillernes eget subjektive syn på fremtidens fokuspunkter i arbejdet for en bedre elite i dansk kvindefodbold udpeger mange af spillerne bagvedliggende meget overordnede makrostrukturelle vilkår såsom publicity, TV dækning, sponsorindtægter og anerkendelse som vigtige områder at forbedre. Dette giver på sin vis god mening, da sådanne strukturelle vilkår på samfundsplan påvirker de nære hverdagsvilkår i fodbolden i form af mængden af ressourcer til rådighed for investering i de faciliteter og ressourcer, som er direkte afgørende for den enkelte spillers fodboldliv (såsom træningsfaciliteter, lønindtægt osv.). På det teoretiske plan kan man dog med udgangspunkt i det sociologiske faktum, at samfundsvilkår påvirker menneskers handlinger

samtidig med at menneskers handlinger påvirker samfundsvilkår, forestille sig to scenarier for fremtidens kvindeelitefodbold:

- 1) muligheden for en ond cirkel, hvor for få ressourcer fører til ringe udvikling og dermed endnu mindre interesse fra offentligheden og dermed endnu færre ressourcer.
- 2) muligheden for at vende en sådan negativ spiral med investeringer i kvalitetsudvikling som på sigt kan skabe samfundsmæssig interesse og dermed vedvarende og mere bæredygtig ressourcetildeling i form af TV dækning, anerkendelse, sponsorindtægter osv.

Cirka to tredjedele af spillerne har gjort sig overvejelser omkring at forsætte indenfor fodboldbranchen efter endt karriere. Mest populær blandt spillerne er rollen som chef- eller assistenttræner, mens rollen som holdleder ikke tiltrækker særlig mange af de aktive spillere. Der tegner sig således en modsætning mellem, at mange af disse kvinder ønsker sig rollen som træner selvom der er få kvindelige trænere i fodbold, mens få af dem kan se sig selv som holdledere selvom denne rolle i kvindefodbolden ofte bestrides af kvinder. Spørger vi, hvad der skal til for at spillerne ønsker at engagere sig, får vi svar som meget ligner motiverne og ønskerne bag engagementet blandt andre trænere og ledere. Nemlig ønsker om anerkendelse, udfordring og fællesskab samt for enkelte et ønske om at gøre noget for egne børn eller for god betaling. Men derudover udtrykkes et særligt ønske om øget accept af kvindefodbolden og kvindelige trænere som afgørende for deres senere engagement.

Konklusion

Ud fra spillernes beskrivelser af deres prioriteringer af fodbolden i forhold til deres øvrige hverdagsliv samt fremtidsplaner kan de fleste af 3F ligaens spillere betegnes som elitemotionister. Hvis kvindefodbolden skal løftes op på et højere eliteniveau, har både spillerne, klubberne og organisationen et benarbejde at udføre de kommende år for at bringe dansk kvindefodbold på niveau med ambitionerne og ikke mindst de omkringliggende landes klub- og landsholdsniveau. Her er der bestemt brug for mere viden om hvordan dette gøres. Konkluderende på denne undersøgelse må det fastslås, at kvindefodbolden i Danmark i disse år har en betydelig udfordring i at øge fokus på, hvordan elitespillerne bedre kan hjælpes i deres arbejde med at kombinere deres fodboldkarriere med et krævende hverdagsliv af uddannelse, arbejde og familie. Her viser det sig, at stipendieordningen er et godt bidrag, men generelt bedre økonomiske ressourcer synes afgørende for at skabe optimale vilkår for talentmassens udvikling og dermed dansk kvindefodbolds internationale præstationer.